

KAITSE KODU!

1. juuni 1929

NR. 22

Hind 20 senti

S&U.

Tänases numbris:

- Mag. Helanen: Soome sild kõveneb.
R. Kalaja: Kevadöö.
— Jaapani noorsoo-organisatsioonid.
K. S.: Harju malev 4-aastane.
— Sõjasõidud kaugetele randadele.
Karl Alberg: Kaasmalevlased, tähelepanu metsale!
A. B.: Malevate spordiklubide esindajate ja spordipealikute
koosolek 14. mail.
Maila Talvio: Kured (järg).
Male.

G. HEINMANN

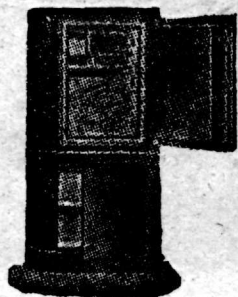
KONDIITRIARI JA KOHVIK

Suur Karja tän. 4; tel. 20-47.

Tordid, koogid, küpsised, Viini
sai, kollane sai, mandlisai, scho-
kolaadikompvekid, pastilaa,

:- * * * marmelaad — * * * :-

alati värsked ja maitsvad.

M.-T. „LAVERNA“

TALLINN, Pääsukese tän. 4. Telefon 21-12.

Alati ladus suures valikus
moodsad tulekindlad

teraskassapid.

KAITSE KOO!

Tellimishind: aastas 6 krooni,
poolaastas 3 krooni, veerand-
aastas 1 kroon 50 senti, kuus
50 senti.

Üksik number 20 senti.

Nr. 22.

Kuulutuste hinnad: 1/4 lehek.
teksti ees Kr. 50, tekstis ja lagu-
mise kaane välisküljel Kr. 80,
teksti järel Kr. 40 ja kaante si-
sekülgedel Kr. 60. — Vähemad
kuulutused proportsionaalselt
odavamad.

Ilmub üks kord nädalas.

Toimetus ja talitus: Tallinnas, Kaarli tän. 8, Kaitseliidu staabis. Tel. 370. Toimetuse kõnetunnid igal äri-
päeval kella 1/29—10 h. Kaastöö arvatakse ainult siis tasu alla, kui sellele tasunõudmine peale kirjutatud. Tar-
vitamata ja tagasisaatmiseks markimata käsikirju alal ei hoita.

Väljaandja: Kaitseliidu peastaap. Vastutav toimetaja: kol.-ltm. J. Maide. Tegev toimetaja: L. Sõerd.

Soome sild kõveneb.

„Soome meesteseltsi“ külaskäigu puhul Tallinna mag. Helase poolt klub Centumis ühisel koos-
viibimisel peetud kõne.

Täna on jälle sajad Soome käed sirutatud vastu lõunapoolsele vennale. Vastus, mis on tulnud teilt, on selge ja paljuütlev: venna käesurumine, tugev ja südamlük. Teie pealinn ei ole enam ühelegi meist võõras ega õudne, kuigi mitmed meist alles esimest korda astuvad ajaloolise Tallinna vanadel tänavkividel.

Te olete oma usaldava vastutulelikkusega vallutanud meie meeled nii oma kodulinnale kui kogu maale. Selle eest, samuti kui kõige muu suure lahkuse eest, avaldan teile siin otsekohest tänu kõigi soomlaste nimel.

Möödunud kümme aastat on vennasrahvaste teineteise otsimises olnud nagu täis ime-
list muinasjuttu. Otsimine on sündinud äri-
päeva tähe all, aga seda on kullanud muinasloo
imeline läik. Tunnen mitu soomlast, keda ju-
hus on toonud esimest korda siiapoole lahte. Nad
on tulnud jahedalt ja lugupidamatult. Kuid see
maa ja see rahvas on nad võitnud endale. Jää
on sulanud sõpruse soojuses, millist meie üksik-
kule rahvale ei leidu kuski mujal kogu avaras
maailmas. Mälestus Eestist püsib meeles nagu
säde kevadpäikesest, mis soojendab ja tõmbab

külge, ikka uuesti, ikka lähemale, ikka süga-
vamale. Selle vastastikuse soojuse teene on,
et meie rahvad oma südamed on avanud teineteisele.

On selge, et säärase resultaadi saavutamises on mõjunud kaasa valdav arenemiskäik sügaval rahvaste hinges. Enne kui on võinud leida jälle ühise põhja kaks rahvast, keda ajaloo käik on paisanud käima oma rada teineteisele võõrana, on pidanud sündima valdav ärkamine ja sügavale ulatuv väärtuse uuestihindamine.

Soome pool on seda teinud uus, sihikindel, vääramatu soomlus-liikumine. Sama, mille märgituled nüüd põlevad igal Soome kingul. Need on meie Jüriöö tuled! Vabadusse on nad kutsunud ja kutsuvad edasi Soome rahvast, nagu ligi kuuesaja aasta eest kutsuti Eesti rahvast.

Olud vaid on teistsugused ja teised on ka nõuded: rahvas on juba võidelnud endale riikliku iseseisvuse, kuid edasi tuleb tal püüda tõusta vaimlisse vabadusse ja otsiad m a r a h -
vuslikku teed.

Oleks olnud ime, kui Soome rahvas nende

märgitulede valgusel poleks seletanud Eestit ega hakanud teda otsima.

Me, üksikud matkajad, arvame, et oleme siia vennasrahva juure tulnud juhuslikult või jälle oma tahtel. Pealiskaudselt väadeldes paistabki nõnda. Ometi pole me muud kui killukesed oma ärganud rahvast. Meie teod, näidaku need end kui erilisina tahes, on tekkinud meie rahva igatsusest ja need on öeldud ette meie rahva südame ja mõistuse poolt. Ärkamine, enda erilisuse ja ühtlasi hirmu äratava üksilduse märkamine on sundinud meie rahvast otsima oma lõunapoolset venda. Teda otsima, tema poolehoidu võitma on meie maa meid saatnud välja just nagu tuhanded soomlased enne meid ja lugematud pärast meid. Oleme läinud välja, et varsti võiks koita see suur hetk, mil seisame kõrvuti rahvastena, mil oleme valmis astuma ühise arenemise ja ühiste tegude teele.

Meil tuleb pidada meeles, et mõlemail meil on hooldada sama ja ühine pärandus, olgu üksikute teod ja tööd kui lahkuminevad tahes. See pärandus on Soome suurelt hõimult langedud meile mõlemaile, sest oleme ainsad selle hõimu tegevusvabaduse saavutanud killukesed.

Me teame, et meie hooldamisse jäänud Soome hõimu pärandus on suur ja kohustav. Aga meie teame ka, et meie suurearvuline hõim on löödud puruks, killustatud kõvera mõõgaga ja võõra võimu poolt visatud surmajõkke. Kui tahame elu hoida alal, kui tahame tõusvale päevale sammuda vastu, siis ei ole muud võimalust kui asuda selle päranduse päästmise tööle üheskoos, meie, kes oleme kaks ainsat tegudeks vaba kogu suures hõimus.

Ülesanne on suur ja raske. Tagajärgi võime oodata vaid siis, kui meie töö on kaasas kannatus, lootus ja armastus, mis saatuslikul tunnil ei löö kahtlema. Meis elagu sama meel,

mis asus Lemminkäise ema rinnus, kui ta ruttas otsima oma poega Toonela jõest:

„siisap Lemminkäise ema võttis kätte raudse reha, otsis oma pojukesta kohisevasta kosesta, vilisevasta voolusta. Otsis, aga ei leidnudki. Siisap astus alamalle, ruttas mere rannalegi sukapaelani sulassa, vööni vete vooludessa, otsis oma pojukesta mööda Toonela jõgeda.“

Nõnda tuleb meil otsida meie sugu ja soo pärandust, ta iga kildu, kuni leiame, nagu leidis Lemminkäise ema. Ja tuleb saata õitsele meie hõimu ülev ja rikas vaim, nagu oma järelejätmatusega kutsus ellu oma armsama Lemminkäise ema.

Luuva elavaks ühenduseks Soome hõim, arendada heledaks ja säravaks ta vaimline pärandus — selles, aga ka ainult selles seisab meie ühise armsa, kuigi raske pärandusosa lunastus. Selle jaoks on Eesti ja Soome rahvas ja nende üksikud liikmed — teadlikult või teadusetult — üksteist otsinud ja selle jaoks Eesti ja Soome leiavad kord teineteise, et pärast seda oma teed käia koos. Külg külje kõrval ehitaksid ja kindlustaksid nad ühissoome kodu ikka kaugemale paistvaks ja ikka tugevamaks.

Aga seda teed käies ei või Soome rahvas, sama vähe nagu Eesti rahvaski, iialgi jõuda sihile, kui nad vendadena ei kõnni kõrvuti. Ja seepärast peab igal inimesel siin- ja sealpool lahte olema rinnus kohustava tundenä sama usk ja sama tahe: Kord peab koitma see päev!“

Kevadöö.

R. Kalaja.

*Otse nagu muruhaldja hingeõhku
lembet soojust hingab värskeltküntud muld.
Uinub küla. Aknal ühelgi ei tuld.
Lõhnab kask ja linnu hõikeid kajab õhku.*

*Pillab kuu siis helendava pilgu uttu,
taevast alla sillutab ta kiirtest tee.
Toomed kummarduvad üle mustja vee,
allik puhub hõbeselget muinasjuttu.*

*Ei sel helgel õöl ei tule und —
nõnda selgelt öölinde huikab õhku,
kiirelt voolab minuteid ja tund*

*südaõine libiseb nii ruttu.
Toomed kuulatavad läbi öö
vete hõbeselget muinasjuttu.*

Jaapani noorsoo-organisatsioonid.

Seinendan. — Skoutlus. — Noormeeste kristlikud ühingud. — Kõik isamaale! — Armasta töös!

Paljudes Euroopa riikides, samuti ka Ameerikas, on klubielu suuremale osale poistest muutunud igapäevse elu tarviduseks. Meil Eestis on poiste ning üldse noorsoo organisatsioonid alles esimeses arenimisjärgus. Nende vajadusest arusaamine on aga levinud ikka laiemale ja seepärast võime viimasel ajal märgata teatud elevust selle küsimuse ümber. Seepärast pole huvitusega kord heita pilku kiiresti tsiviliseeruva Jaapani noorsoo organisatsioonidele, mis samuti alles enam-vähem algastmes, kuid näitavad tendentsi muutuda sama tähtsateks rahva kasvatamise taimelavadeks nagu nad seda juba on mõnes Euroopa suurriigis ja Ameerikas.

Varem elasid Jaapani poisid oma elu oma perekonnas, mängisid uulitsail ja tänavail, leides endile mänguseltsilisi oma lähemast naabrusest. Juba hulk aega enne nende täisealiseks saamist teadsid nad, mis nende vanemad olid otsustanud nende tuleviku kohta.

Viimasel ajal aga on nende arenemises võetud uus suund.

Jaapanlased on õppinud võõrastelt organiseerima oma noorsugu. See pole maksev mitte ainult noorsoo õppeaja, vaid ka vaba aja kohta. Spordiklubid edenevad neil suurepäraselt. Tihti peetakse spordipidustusi ja vahete-vahel ka massilisi esinemisi maa tähtsamate ja suursugusemate meeste juuresolekul. Isegi Mikado toetab neid püüdeid. See viimane asjaolu on jaapanlasi rohkem kui miski muu kihutanud taga suurendama ja edendama oma vabatahtlikke noorsoo-organisatsioone. Aga kõige selle juures pannakse alati suurim rõhk erilisel jaapanlikkusele. Spordi juures pole selleks suuremat võimalust. Kõrgushüpe jääb ikkagi kõrgushüppeks ja pesapall pesa-

palliks, olgu see, kes seda teostab, siis jaapanlane, ameeriklane või eurooplane. See teeb vaid kehaliselt tervemaks, vahest ka vastupidavamaks ja tahtejõulisemaks, aga muud ka midagi: sellest ei jatku jaapanlasele. Ta nõuab rohkem.

Vanematest aegadest alates on jaapanlane alati olnud suur isamaa-armastaja. Ta vaimustus isamaa suhtes oli põhjuseks, et ta Jaapanist kihutas minema kõik võõrad. Nüüd, kus nad on jõudnud veendumusele oma endises vales taktikas, käivad nad läbi kõigi võõrastega, kusjuures nad aga agaralt töötavad selle avaldamiseks, et nad võõrale mõjule vaatamata on võimelised Jaapani noorsoole looma midagi tüübiliselt rahvuslikku.

Oleks ju nii lihtne võtta lihtsalt üle Euroopa noorsoo-organisatsioonide elu, mis avaldub noormeeste kristlikkude ühingute, skoutide, vabatahtlikkude poisteliitude ja Inglise ning Ameerika sõdurisalkade tegevuses. Aga see ei lähe. Mitte ainult seepärast, et jaapanlaste usk erineb ristiusust, vaid ka, ning see on tähtsam, seepärast, et nad oma noorsoo kasvatamiselt nõuavad pisut rohkem kui puhtinimlikult arendavat. Neile ei jatku sellest, et poisist saab inimene. Temast peab saama kõigepealt jaapanlane. Nad ei lase end pikema jututa vormida ümber võõraste peegelpildiks. Nad võtavad neilt mõtted ja töömeetodid, aga nad loovad iseenda aate ja sellega silmade ees korraldavad nad oma töö noorsoo hulgas. Nad austavad üldinimlikkust, aga kõrgemale sellest seavad nad rahvuslik-jaapanlikkuse. Seepärast arenevad nende juures kõige paremini need organisatsioonid, mis panevad suurima rõhu rahvuslikkusele.

*
Kaks Jaapani noort aitavad vanal naisel kanda tema pakki üle tänava.
*

Jaapani noored võimlemas (vana joonistuse järel).

Jaapanliku vabatahtliku poisteorganisatsiooni tüübilisemaks esindajaks on n. n. Seinendan. Selle organisatsiooni sihis ja töömeetodis peegeldub moodsa Jaapani noorsoo aade. Ta kasutab välismaalisi meetodeid, et saavutada oma sihte, kuid ta seob nad vanade Jaapani kommetega ning ühendab sellega noorte ja vanade soovid, sest Jaapanis, nagu seda näeme ju ka mujal, on nii, et noored kogu tööd ei suuda teostada iseseisvalt, vaid peavad otsima vanade toetust. Vanade ja noorte ühisel jõul muutub Seinendan suureks ühiseks organisatsiooniks kogu Jaapani noorsoole.

Kirjeldades lühikestes joontes ühe selle organisatsiooni osakonna elu saame kõige paremini õige mulje ta juhtimisest ja tööviisist ning ühtlasi ka ühe Jaapani poisi vaba aja möödasaatmisest.

Olgu võetud näiteks pealinnas Tokios asuv osakond: Shitaya Take-cho Seinendan. Osakonda juhivad: president, kelleks on praegu Hachiro Shimizu, koolikomisjoni esimees Shitayas, Tokio linnaosas, ja kaks abipresidenti: Toichi Kaneko, advokaat, ja Isamu Hirose, arst. Peale nende kolme, kes juhivad osakonna igapäevast elu, on osakonnal veel 12 auliiget ühes 15 juhatusliikme ja 35 nõunikuga. Peab ütlema, et see on õige rikkalik juhatus 570 tegev- ja 30 passiivliikme jaoks. Säärased juhatused moodustamise on jaapanlased õppinud demokraatlikult Euroopalt ja Ameerikalt, kus on ju viisiks, et iga kolmas liige on kas juhatuselise liige või nõunik (võrdle meie noormeeste kristl. ühingu oma arvurikka juhatuselise ja nõukoguga). Aga see sobib suurepäraselt jaapanlaste iseloomule. Nad armastavad väga olla õigustatud esinema avalikult, ainuüksi juba see on neile suureks auks, kui nad võõraste või kuulsuste vastuvõtmisel tohivad seista pikas esireas üksteise kõrval. Noored oleksid väga pettunud, kui nad pidulikkudel juhtumitel ei saaks näha kogu karja peeneid härrasid.

Osakond on jaotatud kuude alajaoskonda. Üldjuhtimine on aga ühine. Liikmed maksavad 1 jeni ja 20 seni (umbes 2 krooni) ja passiivliikmed 2 jeni aastas. Peale selle annavad 70 toetajat sagedasti raha-

summasid. Ka peorganisatsioon annab osakonnale toetust.

Ühingul on neli pealesannet: üldine abiteenistus, kehalised harjutused, kultuuritöö ja sisemine kasvatus.

Kehalisi harjutusi harrastatakse väga energiliselt ja peaaegu iga päev korraldatakse etteastumisi ja võistlusi. Igal pühapäeval on kavas pesapall, jalgpall, võimlemine ja riviõppus, maadlemine ja ujumine. Samuti kuuluvad sellesse alati ka judo (moodus juujitsu) ja vehklemine. Tihti korraldatakse ühiseid rännakuid maale ja mägedesse.

Kultuuritöö on palju laialisem kui kehalised harjutused. Et noori ergutada hea kirjanduse lugemisele, muretsetakse neile raamatuid ja mitmes paigas osakonna piirkonnas on seatud sisse lugemistoad, mis Tokio avaliku raamatukoguga töötavad käskikäes. Raamatukogusid on Jaapanis alles võrdlemisi vähe. Seepärast loeme ka haridusministri aastaaruandes (1924): „Raamatukogu ülesandeks on koguda raamatuid ja pilte nende kasuks, kes neid soovivad kasutada.“ Seinendani organisatsioon peab oma tähtsamaks ülesandeks seda noorusele teha selgeks.

Õhtustel koosviibimistel kogunetakse tassi tee juure kuulama muusikalisi ettekandeid, loenguid ja vaidlusi, kuna teistel õhtutel antakse õpetust sanitaarteenistuseks. Luuakse ka väikesed Euroopa mänguriistadest koosnevad orkestrid: orel, klaver, viiul, harmoonium, kannel ja flööt, ja laulukoor õpib laule rõõmuks endale ja teistele. Ka ettelugemine ja jutustamine kuuluvad vaimlise eeskava raamidesse. Neile koosolekuile koguneb tihti kogu huvitatud naabruskond, nõnda et loetletud meelelahutused tulevad ka suks nii liikmetele kui ka nende perekondadele ja ka neile, kes eelistavad teisi meelelahutusi kui harilikke, avalikkudes teemajades pakutavaid, kus juuakse küll kõike muud, ainult teed mitte.

Tihti korraldatakse ühiseid jalutuskäike, et külastada nägemisväärseid paiku. Minnakse vaatama Mikado vahiparaadi, ajalehtede trükikodasid, lennukvälja, tähetorni, sõjalaevu, laevadokke ning teisi suuremaid tööstusettevõtteid. Kogu selle selgitustöö siht on pöörduda noorte meeli tegelikule elule ja kasvatada neis algatusvõimet, et nad, saades täiskasvanuks, mitte juhuslikult ei satuks tegevusse, milleks puudub neil huvi, või tingimata oma isa tööalale, kuna nad muud pole näinud. Aga see peab neile ka avaldama, et Jaapan on loonud ettevõtteid, millele noored võivad olla uhked ning millele arendamine peab olema neile auasjaks.

Kõige tähtsam Seinendani tegevusest aga on abiteenistus. Kuna Jaapan n. ö. on sööstnud otse moodsa tsivilisatsiooni keskele, on selge, et mitte kõike ei suudeta toimetada korraga. Asi peab edene- ma samm-sammult. Seinendanil on siin oma jagu tööd. Väljas maal võib näiteks tihti silmata päris uusi teenäitajaid, mis reisijale annavad täpse sele- tuse. Väike mäkus teenäitajal „Püstitatud Seinendanil poolt“ avaldab, et see post kuulub mainitud noorsooühingu abiteenistuse piirkonda. Sellelaadilist abi-

Maadlusetendus Jaapanis.

teenistust taotlevad liikmed ka isiklikult, kes linnades kohe näitavad teed, kui nad kedagi näevad kõhklevat valitud suunas. Samuti harjutavad nad end tule-
 törjeametis. See on väga vajaline, kui ei taheta olla rahulikuks pealtvaatajaks, kui terved linnajaod põlevad maha, mis ju tihedalt reas asuvate puumajade juures võib sündida kergesti. Veepuuduse puhul, mis võib tabada mõnd asundust suvel, on nad veekandjadena kohe tegevuses, ja nad võtavad endale tänavate lumest ja mudast rookimise ülesande. Nad on üldse alati valmis pakkuma oma avitavat kätt, olgu see siis maanteede parandamisel, liikumise juhtimisel, uulitsate niisutamisel või politseile abiks olemisel. Nad peavad end mingiks eriliseks tervisvalveks maa tervishoidlike olukordade parandamiseks. Ka teiste noorte elu huvitab neid. Nad edendavad õpilaste vaba-
 tahtlikku sporti õppejõudude ja juhatajatena ning muretsevad töödotsivatele poistele teenistuskohiti.

Arvestades kogu selle tööga pole ime, et Seinendan lähedalt puutub kokku kogu elanikkonnaga ja rahva hulgas on väga armastatud. Seinendani liikmed, kes kannavad sõdurite mundri taolist khakimundrit, on väga populaarsed, ja kui nad muusika saatel marsivad mööda kihavaid uulitsaid, järgivad neile uhkustundega paljude täiskasvanute pilgud. Täiskasvanud tunnevad, et see on uus põlv, aga nad rõõmustavad end kõige rohkem selle üle, et see erk, iseteadev noorus, nende oma poisid, on võrsunud rahva enda hulgast ja et mitte ainult vanad Samurai suguvõsad ei ole need, kes annavad Jaapanile tubli nooruse.

Seinendani liikmeiks on suured poisid, ena-

masti noored mehed. Aegamööda, selle järele, kuidas kõvenes see organisatsioon, on vanaduse piir laienenud allapoole. Aga nõuded liikmete suhtes on seevõrra suured, et väikesed poisid ei suuda neid täita või vähemalt peavad nägema palju vaeva, et pidada teistega sammu. Suurt rõhku pannakse teadlikule isamaa-armastusele, milleks väikestel poistel tihti puudub hoopis arusaamine. Kui loengutes ja kõnedes rõhutatakse eneseohverdumist teistele ja täielist ja piiramata eneseohverdumist isamaale, siis ei ole need sõnad määratud seevõrra päris noortele kui juba küpsemale noorusele. Ent üht mõistavad kõik, — et punane päike valgel väljal on ühiseks tähiseks kõigile korralikkudele jaapanlastele. Kõik peavad kogunema Jaapani lehviva lipu alla. See lipp on Seinendani uhkus.

Et elustada maalitud pilti Seinendani tööst ja tegevusest, laseme järgneda siin ühe kirjeldise Shitaya Take-cho osakonna poolt korraldatud suurest pidustusest, mille on pannud kirja Daani koolimees Sven V. Knudsen oma raamatus: „Poisid kogu maailmast“:

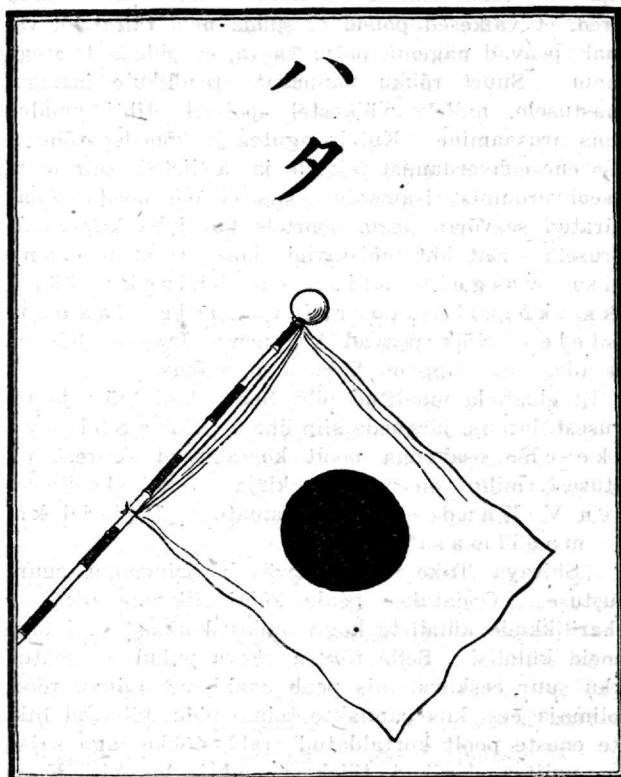
„Shitaya Take-cho's korraldab Seinendan suure pidustuse. Oodatakse peale kõigi liikmete omakste ja harilikkude külaliste kogu ümbruskonnast veel õige peeneid külalisi. Selle tähtsa päeva puhul on seatud kokku suur eeskava, mis peab avaldama ühingu tööd. Koolimaja ees, kus pannakse toime pidu, kihavad liikmete eneste poolt korraldatud eraldustõkke taga sajad sama uulitsa elanikud, täiskasvanud ja lapsed. Kogu see kubisev mass arvestab suurte khakimundrites ja vormimütsides poistega. Nüüd muutub uulitsanurgal

rahatuks. Väike kari Seinendan-poisse, kes on seatud üles paraadiks, avaldab sirgesti seistes au kooli-õue värava ette sõitvale toredale autole. Seinendani juhatusliikmed võtavad külalisi vastu pühaliku aukartuse väljendusega, mis avaldub sügavais kummardusis, kusjuures nad käsi lapiti hoiavad kintsudel ja vahetpidamata rüüpava, sahiseva häälega imevad õhku läbi hammaste. See on sügava aukartuse tõestis külaliste suhtes. Muu hulgas möödub kogu vastuvõtt suure vaikuse saatel. Jaapanlased pole inimesed paljude sõnadega, ja Seinendan sammub ses suhtes oma hea eeskujuga esirinnas.

Külalised juhatakse ühte saali, kus nad imetlevad käsitööoskuse näitust. Siin on huvitööd bambusest, pünnumistööd riisipõhust ja paeltest, väikesed kunstitööd joonistuse alalt ja kunstipärased haavasidumise kujutused õnnetute juhtude puhul, teatetahvlid vabalt välja joonestatud teadaannetega koosolekute ja koosviibimiste kohta, käega kirjutatud aruanded Seinendani osakonna tegevuse üle, liikmeraamatud ja rohked ülesvõtted rännakuist ja ühiseist jalutuskäigest.

Kooli hiiglasuures võimlas istuvad sajad pealtvaatajad lava ees, kõik harjunud viisil pörandal: põlvili, varbad sirutatud tahapoole, istudes kintsudel. Kui külalised ühes juhatuslega astuvad sisse, tervitavad koosolijad neid kummaliste, lühikeste, peaaegu ähvardavate hüüetega, mis aga pole muud kui nende imetlusavalduis, samad hüüed, mis Jaapani teatrietendustel mõnikord kõlavad esineva kangelase kõrvu.

Alguses laulab Seinendani laulukoor Jaapani

Esimene lehekülj Jaapani aabitsas. Ülemine märk tähendab ha, alumine ta, kokku ha-ta = lipp.

hümni, mis on päris ilus, kuid pisut igavavõitu, ilma et koosolijad tõuseksid püsti, seepeale kuus poissi Seinendani-laulu, mis kõlab värskelt ja hooguandvalt. Üks soololaulja rõõmustab koosolekut. Kramplikkude kaela ja suumoonutuste saatel pigistab ta kõrist mõned hääled, mis tuletavad meele kõike muud peale laulu. Ta saadab oma ettekannet *S a m i s e ' l*, keelpillil, mille helid ei ole just meelitavad. Ta saavutisi tervitatakse kiiduavaldistega. Kui seepeale üks jaapanlanna esineb samade kramplikkude liigutuste saatel eelmisele sarnase ettekandega, puhkeb kogu seltskonnas valla käratsev hõiskamine. Nii täiskasvanud kui ka lapsed nadivad seda muusikat ja seda laulu.

Väike grupp esineb judo-õendusega. Pealtvaatajad jälgivad asjatundlikult osavaid liigutusi, kuigi imetlusse langemata, aga kui seepeale sööstvad lavale kaks täiskasvanut, nähtavasti kaks Seinendan-õpetajat, ja tervitavad kõrgeid külalisi sügava kummardusega, käib üks võpatus läbi kogu kuulajakonna. Oodatakse midagi üsna erilist ning tõepoolest sellele ei järgne pettumust. Kümme minutit tormavad nad määratsevas vihas üksteise kallale ja esinevad jiu-jitsu õendusega, iga hetk ähvardab lõppeda veriseima lahendusega. Pistoda ja mõök sähuvad ühe kätes, kuid kaitsetu teeb ta mängides relvatuks, ja kui ta viimaks teise jõuetuks muutunud käest väänab surmatoova revolvri, mühiseb talle vastu mürisev kiiduavalduis. Ta plaksutab võidujoovastuses käsi vastu kintse. Siin on jaapanlased nad ise, metsikud vaimustusest oma vana tuntud võitluseiha ja osavuse üle. Poiste silmad sätendavad. Kõik nad unistavad saada sellasteks nagu on need kaks seal.

Üks poiss mängib harmooniumi. Ta ei ole virtuoos, aga julgesti alustab ta tüki „Carmeni“ operist, ja ta mäng kutsub esile hõiskamise. Hõiskamine pole piiratud rahvuslikele mänguriistadele. Nüüd veereb vaatlejate silmade eest mööda pikem film Seinendani vabaõhu-tööst. Seal on pildid hiiglasuurest spordipidustusest, kus sajad osavõtjad kogunevad ümber lava, millel istub üksik isik üksildases majesteetlikkuses. See on kroonprints, kes oma juuresoluga austab Seinendani. Filmi pealtvaatajad on aupaklikkusest sama uimastatud kui peost osavõtjad. Poisid pistavad lühikestes või pikkades jooksudes minema kui kuulid, ja võitjad ehitakse väikeste nummerdatud lipukestega, üks, kaks ja kolm. Teine pilt näitab suurejoonelist Seinendani ujumisetendust, Tokiost lõunapool. Ka siin kubiseb osavõtjaist. Jõuad arusaamisele, et Seinendan on suur asi ja et Jaapani noorus on temast haaratud.

Nüüd liiguvad kõrgeid külalised üles lavale, kust Seinendani president peab neile ilusa kõne, ja kui sellele vastatakse tänuga, kargab kogu koosolek püsti, ning väljasirutatud kätega hõiskavad nad külalistele oma vaimustust. „Bansai, bansai“ kõlab läbi ruumi, pidulikum oma kõla poolest kui ühegi teise maa hõise.

Seinendani-noorus seisab mõlema jalaga elus. Ta vaimustus esineb praktiliselt. Nad ei kõnele ainult sellest, et tahavad olla tublid jaapanlased, ei, nad teevad midagi, et selleks saada: „armasta töös“ on

nende juhtlause, ja nad toimivad selle järele, kui nende liikmed näevad vaeva, et tugevneda kehaliste harjutuste ja vaimlise tegevuse varal ja seeläbi muutuda võimsaks aitama ka teisi. Mida noored harjutavad igapäev väikesel viisil, peavad nad täiskasvanuina teostama suurejooneliselt. Nende maa ootab neilt kõike.

Mis küpsemale noorusele on Seinendan, seda on nooremale skoutlus. Jaapan on kõigi teiste maade taoliselt sellest haarnud kinni. Kuid alguses sattus ta siin valele teele. Skoutluse mõttest saadi, nagu mõnel pool mujalgi, valesti aru, ja poistest püüti teha väikesi sõdureid. See sündis seda kergemini, et valmistus sõjaväest Jaapanis alati on olnud suur. Aga see eksiarvamus kõrvaldati peagi.

Et rõhutada oma rahvuslikkust, jäeti skoutidele rahvuslik rietus. Vähesed, kes end riietasid khakipluusi ja lühikestesse pükstesse, naerdi nii põhjalikult välja, et neil peagi oli villand oma „mardisanditamisest“ ja nad kiiresti pöördusid tagasi oma koduse riie-tuse juure. Aga vaatamata kodustele kuubedele on nendel oma skoutluse seadus ja elavad nad skoutluse elu. Ühe skoutluse välise eseme on nad siiski võtnud üle: rändlinnu kepi. Kuid see oli neile kohe omane, kuna nad olid harjunud kandma oma bambus-mööku. Nad harjutavad agarasti kepilööke ja kepiharjutusi. Nad elavad hariplikku skoutide elu telkides ja rännakuil. Kuid arenemine läheb siin rohkem pikkamisi kui mujal, kuna Jaapani noored on nii väga harjunud olema ärariippuvad vanemaist ja võimalikult vähe tegetsema oma tahtmise järele. Jaapan pole veel harjunud vaba, sundimatu enesealgatusega, mis on skoutluse tunnusmärgiks. Päeval, mil poistevabadus, mis on skoutluse põhi-ideeks, pääseb Jaapanis lõplikult võidule, tohib õigusega öelda, et jaapanlased on elanud üle täielise ümberkujunemise võrreldes nende aega-

dega, mil nad kramplikult rippusid oma vanade kommete küljes.

Nagu igalpool idas, on kristlik noormeeste ühing leidnud sissepääsu ka Jaapani. Suurtel linnades on hulk ühingu osakondi ja üks osa Jaapani noorsoost on ühinenud nendesse. Päljud kristlased ei suuda mõista, kuidas selle liikumise levimine sünnib nii aeglaselt ning miks jaapanlased mitte sama innukalt ei nõua endale ristiusku kui näit. pärismaalased teatud paikades Hiinas. Selle põhjuseks on osalt jaapanlaste asjalikkus usuküsimustes. Nad ei lase end nii kergesti vaimustada, eriti mitte usule, mis oma suurimad varad lubab alles pärast surma. Aga tihti on siin põhjuseks ka see asjaolu, et jaapanlased püüavad säilitada oma iseloomustavad jaapanlikud iseäraldused, mis nende arvates läheksid kaotsi ristiusu vastuvõtmisega, sest see nõuab kõike oma pooldajalt. Jaapanlase arvates ei võlgneta mitte kõike oma jumalale, vaid oma isamaale. Ent jaapanlased on siiski palju õppinud noormeeste kristlikult ühingult. Kogu selle ühingu töö ja tegevus noorsoo kehaliku ja vaimlise hüve heaks peegeldub täiel määral Seinendani tegevuses, ainult ei ole nende mõtted sihitud jumala, vaid isamaa poole.

Ei kesta vist kaua, kuni Jaapani noorsugu on organiseeritud sadadesse noorsoo-organisatsioonidesse, nagu seda näeme mitmel pool mujal. Kuid need organisatsioonid Jaapanis luuakse vähem puhtnimlikkuse arvestamise alusel kui palju rohkem arvestades isamaa hüvega. See on juba kord Jaapani vaim.

Ja selles on midagi väga tervet, mis meile kui väikerahvale võiks olla parimaks ja kasulikuimaks eeskujuks.

Ka meie, asudes oma noorsoo kavakindlamale organiseerimisele, peaksime asetama selle sini-must-valgele aluspinnale ja seadma isamaa hüved kõrgemale üldnimlikkudest, internatsionaalsetest huvidest.

Harju malev 4-aastane.

2. juunil s. a. pühitseb Harju malev IV aastapäeva. Tegelikult on Harjus kaitseliit kutsutud ellu juba 11. novembril 1918. a. ja praegusele organisatsioonile pandud uus alus 1. dets. 1924. a., kuna tema algidud ulatuvad 1917. a. sügiskuudesse. Kui lähemalt vaatame maleva ja ühtlasi kogu kaitseliidu loomise algust ja tema ümberkorraldamist uutele alustele, siis torkab teravalt silma, et on see sündinud meie rahvale rasketel katsumissilmapiilkudel, nagu seda oli Vene keisririigi langemine revolutsiooni mõllus maailmasõja hoopide tagajärjel ja 1. detsembri sündmused Tallinnas 1924. a. Need asjaolud näitavad selgesti meie rahva elujõudu ja visadust vastupanuks rasketele ajaloolistele katsumistele; nad kõnelevad aga ka rahva vankumatust tahtest olla iseseisev ja vaba võrreldes vägivallast, tahtest kaitsa oma kodu ja vara ning areneda rahva iseloomu kohaselt.

Aastapäevad on inimese ja organisatsioonide elus nagu kilomeetritulbad, kus peatatakse, et vaadata tagasi käidud tee peale, teha sellest kokkuvõtteid ja seada üles tuleviku sihte edaspidisel teekonnal. 4 aastat on

lühike aeg sarnase suure organisatsiooni elus nagu seda on malev, kuid siiski lubab märkida üht-teist.

Seistes 4. aasta tulba juures kerkivad elavalt meie vaimusilmade ette 1. dets. sündmused; nad hoiatavad ja kohustavad meid olema valvel. Ei saa siinjuures jätta tähendamata eeltingimusi 1. dets. sündmusteks. Lõppes vabadussõda; läksid kaitseväljelased, kes ei kuulunud sundaja teenistusse, koju ülesehitavale tööle, mis oli vaibusas varemetsesse sõdade ja segaste aegade tagajärjel. Jäid järele väikesed, kuigi tublid, kaitseväljelased. 1920. a. suvel asuti ka kaitseliidu likvideerimisega, mis viidi läbi peaaegu täielikult. Harjus olid veel mõnes vallas (Rapla, Raiküla, Järvakandi, Kohila, Kloostri ja mõned teised) jäänud järele väikesed kaitseliidu salgakesed, kellel relvad käes. Ajajooksul rauges ka vabadussõjaaegne rahva vaimline tegevus, mis oli rajatud isamaa-armastusele ning rahvustundele, ja selle asemele tekkisid parteide omavaheliste hõõrumiste kirred. Eelpool toodud asjaolud olid kommunistidele nagu vesi veskile nende alatute äraandlikkude plaanide sepitsemiseks ja lõöksalkade organiseerimiseks, kes siruta-

Harju mal. pealik
kapten Saar.

Maleva pealiku abi
major Saulep

Maleva vanem instruktorkapten Lind.

Maleva arst
dr. E. Pihlak.

sid oma verise käe meie vabaduse ja iseseisvuse järele. 1. dets. sündmused näitasid selgesti, et meie oludes ei ole küllalt väikesest tublist kaitseväest ja politseist, vaid et kõik tõsised isamaa pojad peavad alaliselt seisma valvel ja olema valmis igasuguse riigivastase tegevuse takistamiseks ja hädaohude kõrvaldamiseks. Need sündmused selgitasid ka kaitseliidu vajadust ja tema kiiret organiseerimist. Nii sai 1. dets. Harju malevale ja kogu kaitseliidule uuestisünnipäevaks. Kaitseliidu organiseerimist uuel alusel korraldas peale 1. dets. 1924. a. Harju maakonna rahvaväe ja kaitseliidu ülema abi major Saulep. Maakond jagati 10 kaitseliidu jaoskonda, ligikaudu kihelkonna piiride järele. Vägede ülemjuhataja poolt 17. dets 1924. a. maksmapandud ajutise kaitseliidu põhikirja alusel loodi kiirelt valdades kaitseliidu allüksused ja varustati neid relvadega. 1. jaanuaril 1925. a. lahutati Harju maakond Tallinna linnast ja moodustati Harju malev.

Peale uue kaitseliidu põhikirja kinnitamist ja maksmapanekut vabariigi valitsuse poolt 2. veebr. 1925. a. algas kavakindel maleva organiseerimine; kutsuti ellu kindlakujulised allüksused ja määrati vastavad pealikud. 1. aprillist 1925. a. kuni 1. märtsini 1928. a. organiseeris ja juhtis edukalt Harju malevat lugupeetud seltskonna- ja omavalitsustegelane leitnant O. Suursööt ja temale abiks oli maleva organisatsioonijuhataja major Saulep, kes vabadussõjas saadud vigastuste tõttu läks erusse. 1. märtsist kuni 30. juunini 1928. a. täitis maleva pealiku kohuseid major Saulep ja 30. juunist 1928. a. kuni käesoleva ajani on maleva pealikuks kapten Saar ja temale abiks kauaegne kaitseliidu tegelane ja maleva esimene organisatsioonijuhataja.

8. aprillil 1925. a. jagati malev 8 malevkonda: Linnäümbruse, Kuusalu, Kose, Rapla, Juuru, Keila, Kloostri, Nissi. See jaotus on seni jäänud alale.

Malevkondi on juhtinud ja organiseerimisel palju aidanud kaasa malevkonna pealikud abidega, kelleks on tuntud agarad seltskonnategelased või vabadussõjaaegsed ohvitserid. Käesoleval ajal on pealikuteks ja nende abideks: Linnäümbruse malevkonnas — major E. Saulep, abiks — lipn. E. Heimgberg; Kuusalu mlvk. — hra A. Muugamäe, abiks hra K. Kuusmann; Rapla mlvk. — hra Ph. Shütz, abiks — kpt. K. Erma; Kose mlvk. — kpt. A. Umjärv, abiks — hra J. Lepp; Juuru mlvk. — lipn. J. Tutt, abiks — hra Adamson; Keila malevk. — lipnik E. Kuljus, abiks — hra K. Vasko; Kloostri mlvk. — kpt. B. Sepling, abiks — hra Koortmann; Nissi malevk. — lipn. H. Kalda, abiks — hra K. Kunst.

Malevkondade jaotus kompaniideks ja üksikuteks

rühmadeks, kompaniide — rühmadeks ja rühmade — jagudeks on malevas viidud läbi; samuti tegevliikmete jaotus I, II ja III järgus. Juure on organiseeritud uusi rivi- ja eriuksusi. Allüksuste, nende alljaotuste ja eriuksuste pealikuteks ja nende abideks on määratud lugupeetud seltskonnategelasi ja sõjaväeliste teadmistega isikud. Kui on tekkinud lahkkelised pealike suhtes, on seda lahendatud heatahtlikult asja selgitamisega ja tarbekorral pealike vahetamisega.

Peale määratud pealike juhivad maleva kui ka allüksuste tegevust, peaaesjalikult majanduslikul alal, valitud kollegiaalorganid — juhatused. Maleva juhatusse valitud liikmeteks on: Harju maavalitsuse esimees hr. K. Kuris, Rapla malevkonna pealik hr. Ph. Schütz ja Keila malevk. pealik lipn. Kuljus.

Et harjulastes on huvi ja poolehoidu kaitseliidu vastu, näitab maleva liikmete arvu tõus 338 võrra. Palju on astunud maleva ridadesse noori, kes küll seni on eriuksustesse koondumata vastava loa ja juhtide puudusel, kuid eeltoid selleks on tehtud ja nüüd ka saadud luba, nii et „Noorte kotkaste“ organiseerimine eeltuleval aastal osutub üheks tähtsamaks küsimuseks organiseerimise alal.

Naiskodukaitse ringkonna tegevust on pikemat aega agaralt juhtinud pr. M. Arak ühes ringkonna juhatusega. Ringkonna juhatusse kuuluvad peale esinaise: prl. M. Meindorf, prl. B. Aus, prl. P. Lindberg ja pr. Kalberg. Naiskodukaitse jaoskondi on möödunud aastal organiseeritud 1 ja korraldatud ümber 3. Praegu on ringkonnas 24 jaoskonda. Liikmete juurekasv aasta jooksul on 60. Naiskodukaitse ringkond tegetseb kindlal alusel ajutise põhikirja järele. Naised on palju aidanud kaasa maleva majandusliku külje kindlustamisel pidude, näitemüükide ja allegri-loteriide korraldamisega.

Vaadates lühidalt maleva arenemist, maleva ja naiskodukaitse ringkonna organisatsiooni ja liikmete arvu muudatust aasta jooksul peab tähendama, et tunduvat sammumist edu poole eesmärgi saavutamiseks on märgata. Kuid maleva tegevus ei olene mitte üksi kindlast ja arvurikkast organisatsioonist, vaid ka mööduvalt tehnilisest väljaõppest, kokkuliituvusest ja kindlast vaimust.

Tehniline väljaõpe annab tarvilised oskused ja teadmised tegutsemiseks ja relvadega ümberkäimiseks lahinguolukorras. Vähe on aga alalise maleva koosseisu väljaõppest, vaid õpetegevus peab ühtlasi kaaskodanikke õhutama ja neis äratama huvi sõjatehniliste teadmiste vastu ning neile võimaldama nende teadmiste omandamist ja täiendamist kaitseliidu ridades.

Kompaniide relvurpealikute kursusest osavõtjad.

et hädaohu korral võiks iga meeskodanik haarata kätte relva ja astuda vastu rahvast ähvardavale hädaohule.

Maleva väljaõpe on suuremalt osalt lasunud instruktorete õlul, kuid palju tänuväärt tööd on teinud ära ka kohalikud pealikud, kellel selleks on teadmisi ja oskusi. Läänud aasta õppetegevusest ja kehalisest kasvatastest võiks kokkuvõttes märkida järgmist:

1) Kompanii-, rühma-, jaopealikute teadmiste ja oskuste täiendamiseks ja värskendamiseks on korraldatud lendkoole ja õppepäevi 22 päeva kestes. Õppustest on võtnud osa 208 pealikut. Õppustel käsitati taktikalit väljaõpet, laskeasjandust, spordiala korraldamist, vahiteenistust ja gaasiasjandust.

Teravalt on annud tunda eriüksuste-, erialade- ja spordipealikute ja nende hädatarviliste teadmiste puudus. Selle nähte kõrvaldamiseks korraldati kursused relvur-, spordi-, gaasikaitse- ja sidepealikutele 2—3 päeva.

Et võimaldada kohapealsetele pealikutele kava-kindlat ja ühtlast õppuste korraldamist ning hoida ära malevlaste tüütamist ühe ja sama õppuse korrutamisega, töötati välja ja pandi maksma üldõppekava.

2) Malevlastele on talvise õppeperioodi jooksul peetud õppusi 214 päeva. Õppustel käsitati taktikalit väljaõpet, laskeasjandust, vahiteenistust, gaasiasjandust, kl. kodaniku üldteadmisi.

Kahepoolseid kompaniidevahelisi taktikalisi õppusi peeti 9 ja suvilaagreid korraldati 4. Suvilaagrites leidsid aset taktikalised õppused, laskeasjandus, laske, sõjalise iseloomuga ja kergejõustiku võistlused, mängud, rahvatantsud ja propagandasisulised kõned.

Eriüksustele — raskekõlp-, side-, ratsa-, suusa-, jalgratturite meeskondadele — korraldati õppusi 90 päeval.

3) Noormalevlastele peeti eriõppusi 102 päeval. Õppuste peamiseks eesmärgiks oli ettevalmistus soodustuse saamiseks kaitseväes. Läänud aastal sooritasid 11 noort katse 2-kuisel soodustuse saamiseks.

4) Laskeasjandus on võrdlemisi hästi arenenud. Õppelaskmisi peeti malevas 308 korral. Klassikatsed sooritasid ja klassidesse arvati: II laskurklassi — 81, I laskurklassi — 22, esilaskurite klassi 45 ja II kl. kütideks — 16, kokku klassilaskureid 164.

Kompaniide ja malevkondade sisemisi ning malev-

ko date vahelisi laskevõistlusi on peetud: vintpüssidest 18, püstolitest pealikutele 12, väikekalibril. püssidest 5 ja kaitseväega — 1. Laskevõistlustel on üksikud laskurid näidanud võrdlemisi häid tagajärgi. Laskeatasapinna tõstmiseks ja laskespordi õhutamiseks on malevas kutsutud ellu „laskeklubid“ väljatöötatud põhikirja alusel. Ühtlasi viidi ka läbi meistervõistlused. Maleva meisterlaskuriteks tulid:

Esilaskurite klassis — komp. peal. R. Saar	132	silma.
I laskurklassis — komp. peal. M. Triimann	69	„
II laskurklassis — jaopealik J. Poovel	79	„
püstolite pealikut. — komp. peal. M. Triimann	104	„
väikekal. püss. — mal. van. instr. kpt. Lind	93	„

5) Kehalise kasvatare arenemist takistab tihe date rahva koonduskohtade, spordiplatside, spordiabinõude ja vastavate pealikute puudus. Kehalise kasvatare arendamiseks on: 1) kutsutud ellu üksikud spordiklubid; 2) korraldatud sportlastele ujumiskursusi, kergejõustiku-, võimlemis- ja suusatamisharjutusi ning -kursusi kohapealsete spordipealikute ja maleva instruktorete korraldusel ning välisjõudude kaasabil; 3) suusaspordi levitamise ja propageerimise otstarbel on korraldatud suusaretk Tallinnast Tartu, millest võtsid osa 8 kaitseleitlast. See retk näitas, et temast on palju kasu suusaspordi arendamiseks; 4) võistlusi on korraldatud: kergejõustiku ja sõjalise iseloomuga — 17, osavõtjaid — 304; suusavõistlusi 9, osavõtjaid 138; mängudes — 17, osavõtjaid 158.

Esimest korda korraldati läinud sügisel ülemalevälised kergejõustiku võistlused; osavõtjaid 72. Parimad tagajärjed olid:

A klassis:

100 mtr. jooksus: Kramann, Otto 12,2 s., kaugushüpe hooga: Kraamann, Otto, 5,74 mtr., kõrgushüpe hooga: Kraamann, Otto, 1,55 mtr., kuul (7,257): Jaas, Ilmar, 10,70 mtr.

B klassis:

100 mtr. jooksus: Dunkel, Felix, 12,6 sek., kõrgushüpe hooga: Luik, Ed, 1,45 mtr., kaugushüpe hooga: Grepp, Emdel, 5,39 mtr., kuul (5,44): Suursööb, Helmuth, 13,12 mtr.

*Linnaümbruse
malevkonna
spordiplatsi
korraldamise
tööde talgud.*

Üldklassis:

1000 mtr. jooks: Dunkel, Felix, 3 m. 6,8 sek., 5000 mtr. jooks: Dunkel, Felix, 17 m. 33,2 sek., 110 mtr. tõkkejooks: Kraamann, Otto, 19,9 sek., teatejooks 4×100: Saue meeskond, 52 sek., teatejooks 5×100: Saue meeskond, 15 m. 56,3 sek., kettaheide: Kraamann, Otto, 31,61 mtr., oda: Kraamann, Otto, 39,42 mtr., granaat: Sork, Arnold, 69,77 mtr., teivashüpe: Kraamann, Otto, 2,60, meeskondadevaheline takistusjooks: Harku komp. meeskond, 2,56 sek.

Peatudes väljaõppe juures peab tunnistama, et malevlased on püüdnud õppustest ja harjutistest võtta osa ja kui see tahe ei raue ja jätkub nagu seni püsivust igast väiksemastki õppusest osavõtuks, siis ei puudu oskust ja osavust maleval kaitsta kodu igasuguste hädaohtude vastu.

Maleva tugevuses ei ole väikese tähtsusega kokkuliituvus üheks lahkelideta pereks sisemiste ühistunnete loomise läbi. Seda kokkuliituvust ei saa kätte üksi kooskäimistega õppustel ja muudel kogunemistel. Palju siin võivad aidata kaasa just kaitseliidu kodud. Nende soetamise peale on pandud tublisti rõhku ja neid on juba tekkinud mitmes üksuses, kus kaitseliitlased ja maiskodukaitse liikmed vabal ajal oma äranägemise järele käivad koos vahetamas mõtteid, pidamas koosolekuid, korraldavas õppusi ja tööõhtuid. Säärasteks kodudeks on praegu peaaesjalikult suuremad talukambrid. Kuid Nehatu kompaniil on ühes teiste valla seltsidega käsil „Kodu-rahvamaja“ ehitamine ja on kavatsus seda juba sügiseks viiakatuse alla. Siin on aga takistuseks rahaline kitsikus, kuid loodetakse saada üle raskustest seltskonna ja pea-

staabi toetusel. Samasugune kavatsus on ka Saue naisjaoskonnal ühes kl. kompaniiga. Väga tänuväärte ettevõtteid. Jäeb soovida jõudu ja tahet ettevõtjatele raskes algatuses ning järeletegemist teistele allüksustele kohapealsete olude ja võimaluste kohaselt.

Üheks kõige tähtsamaks nurgakiviks malevas on aga vaimline tugevus. Vaimlise tugevuse aluseks on peamiselt isamaa-armastus ja rahvustunne. Vähe on sellest, kui iga kaitseliitlane ja naiskodukaitse liige omab neid kõrgeid vaimlisi omadusi, ta peab ühtlasi olema nende rahva kandvate vaimliste omaduste edasikandjaks ja levitajaks. Kahjuks on meil kodanikke, ja mitte vähe, kes peavad silmas kitsarinnalisi kiidkonna huve või on üksikõiksed meie vabadusele ja iseseisvusele või suhtuvad sellele koguni vaenulikult. Siin peab iga kaitseliitlane ja naiskodukaitse liige sirutama välja oma lepitava käe ja ühendama igasugused rahvakihid isamaalises ja rahvuslikus vaimus. Seda eesmärki võib saavutada järjekindla kaitseliidu propagandaa abil pidudel, kõnekoosolekutel, kontsert-miitingutel jne.

Ka sel alal on malev püüdnud teha, mis võimalik. Sügisel peeti maleva propagandapäev, millest võtsid osa propagandategelased ja maleva juhtivad jõud.

Sellel koosolekul harutati töökavasid, anti tegevuse sihtjooni ja juhtnööre kaitseliidu propagandapealiku hr. V. Negro poolt. Kaitseliidu ideede levitamiseks ja eesmärkide saavutamiseks on korraldatud maleva oma ja välisjõudude abil kontsert-kõnekoosolekud 2 kohas, kõne-kinoõhtuid 6 kohas, kõnesid pidudel ja pidupäevadel peetud 60 ümber.

Meelelahutused Nissi malevkonna suvilaagris.

*Nehatu-Harku kompaniide
mees- ja naissportlased.*

Ka majanduslikult on malev kosunud. Suuresti on aidanud kaasa Harju maavalitsus, andes malevale tasuta ruumid, vabastades lõbusmaksudest kõik kaitseliidu peod malevas ja andes toetust läinud aastal 1000 kr. suuruses. Suurim tänu Harju maavalitsusele ja nõukogule selle suure toetuse eest. Pidasid on korraldatud kaitseliidu üksuste poolt naiskodukaitse jaoskondade kaasabil ja naisjaoskondade poolt 92, millest allüksused on saanud rahalist sissetulekut õppeabinõude muretsemiseks, spordiplatside ja laskeradade korraldamiseks ja asjaajamiskulude katteks.

1. nov. 1928. a. annab maleva staap välja ametliku maleva häälekandjat nimetusega „Harjulane“, mille eesmärgiks on kergendada kohapealsete pealike tööd ja hõlbustada sidemepidamist malevlaste ja

pealike vahel. „Harjulane“ sisaldab endas maleva elusse puutuvaid käskkirju, ringkirju ja teisi ametlikke teateid, mille teadmine malevlastele ja naiskodukaitse liikmetele on vajaline.

Kokkuvõttes pean tähendama, et malev on arenenud organisatsiooni, väljaõppe, kokkuliituvuse, vaimukindluse poolest ja majanduslikult, milleks kõik pealikud, malevlased ja naiskodukaitse liikmed üksmeelselt on aidanud ja töötanud kaasa, saades aru töö tähtsusest ja tarvidusest, mille eest kõigile sügavam tänu.

Maleva IV aastapäeva puhul soovin õnne, jõudu ja tahet kõigile maleva liikmetele edaspidiseks tööks samas suunas meie rahva ja kalli kodu heaks käekäiguks.

K. S.

... Aga siiski on kõige
maitsevam ja kasulikum
POPOFF'i tee.

Nõudke ainult tuntud prov. JÜRGENS'i
Bor-Tymol seepi

Londonis suure aurahaga kroonitud. — Kaubamärk: „PESEV LAPS“.

Kõrgemas headuses tualettseep: vistrikkude, tedretähtede, päevapõletuse ja üleliigse higistamise vastu, teeb naha siledaks ja valgeks.

Müük apteekides, rohu- ja teistes paremates kauplustes.

Vanade eestlaste merevägi ja meresõidud.

poole laivatavate määratute legendikkude üle, kas Soome sugu rahvad või slaavlased.

Meri lahutab ja ühendab rahvaid. Meri meelitab julgetele seiklustele, avardab iseloomu ja kasvatab julget võitlusvaimu.

Asudes vanast hallist ajast Läänemere rannikul vanadest eestlastest kujunesid suurejoonelised mere-mehed. Läänemere lainetel saabusid meie põlise kodumaa randadesse vaenlasedki. Neid oli vaja liüia tagasi, oli samuti vaja karistada liig ülbeks läinud vaenlasi röövkäikude pärast.

Nii näeme, et vanade eestlaste kokkupuudetes ja sõdades teiste rahvastega merevägi täidab suurt osa.

Kui meil on vähe tööpäraseid andmeid vanade eestlaste elust üldse, siis veel vähem on seda nende mereväest ja meresõdadest. Läti Hindreku ajalooramat ja mõned teised 13. aastasaja ajaloolised kirjutised siiski lubavad maalida pildi meie esivanematest kui vahvatest ja osavatest meremeestest.

Vanade eestlaste mereasjandust on meil uurinud lugupeetud meremehed, merejõudude juhataja admiral Salza, A. Mey j. t. Vanemast ajast on meil kasutada Kuresaare gümnaasiumi õpetaja Holzmayeri poolt 1867. a. välja antud raamat saarlaste meresõdade ja mereasjanduse kohta.

Kes nägid eestlasi aastasadade jooksul surutuna teiste rahvaste alla, võisid mõelda, et see rannarahvas millalgi ei ole kannud pead püsti. Kuid ajaloolised sündmused ja tõsiasiad kinnitavad, et eestlased on ajaloo mänginud ikka tähtsat osa, mõjutades mitmesuguseid ajaloolisi sündmusi.

On teada, et mandril ida poole eestlased avaldasid nii suurt mõju, et kord ajaloo oli moment, kus seisid kaalul küsimus: kes valitseb Läänemerest ida

Mõnesugustel põhjustel siis kiiresti siginevad slaavlased said ülekaalu ja Soome sugu rahvad suruti vastu merd. Kuid rahva energia avaldas mõju ka üle veeväljade: suur Rootsi rahvas on pidanud lugematuid kordi kannatama vanade eestlaste sõjaväe ja sõjalaevastikkude võimsaid hoope ja praegune Rootsi pealinn Stockholm võlgneb tänu oma praeguse asukoha eest peamiselt eestlaste sõjakäikudele, mis korduvalt tabasid liig ranna ääres olevat omaaegset Rootsi pealinnu. Et pealinnu eestlaste vastu paremini kaitsta, ehitasid rootslased selle lõppeks rannast rohkem eemale.

Aastal 1187 purjetas eestlaste sõjalaevastik üle mere Rootsi randa, tungis Maläärijärveni ja hävitas rahvarikka Sigtuna linna. Praegugi veel imestatakse Sigtuna varemeid ja vägevaid neljanurgelisi torne ning ei suudeta seletada, kuidas õnnestus eestlastel niisuguse suure operatsiooni hiilgav teostamine.

Millised olid siis eestlaste sõjalaevad, millega käidi kaugetele sõjasõitudel?

Et eestlastel olid kaubalaevade kõrval erilised sõjalaevad, seda kinnitab Läti Hindrek oma kroonikas, nimetades neid „röövimislaevadeks“, mille kõrval kõneldakse veel „väiksematest“ ja „teistest“ laevadest.

Sõjalaev kujunes välja kaubalaevast, mille konstruktsiooni kõvendati ja täiendati vastavalt sõjalisteks otstarveteks. Muidugi ehitati sõjalaevad suuremad kui tavalised kaubalaevad.

Admiral H. Salza arvates eestlaste sõjalaevadel oli veeväljasurve keskmiselt 45 tonni. Laevade kinnise lae all olid sõudepingid sõudjatele, samuti ruumid söögimoonale ja sõjatarvetele. Ruumi jatkus

ka sõjavangidele ja -saagile. 1903. a. sõjakäigul Daani-
maale tõid eestlased sealt kaasa määratu palju sõja-
saaki, muu hulgas ka kirikukelli, kirikuriideid, sõja-
vange jne. Mereoperatsiooni puhul lätlaste vastu 1218.
aastal Diiinajõe kaldalt tõid eestlased kaasa hulga ka-
riloomi ja sõjavange.

Laevade liikumapanevaks jõuks oli puri. Aerud
kujutasid abijõu, mis laevu tegid vähem olenevaks
tuulest ja lahingus võimaldasid kiiremat manööver-
damist.

Meeskonnas oli keskmiselt 30 meest, nagu Läti
Hindrek teatab 1203. a. peetud Wisby merelahingu
kohta.

Laevade relvastusest on vähe kõnelda, sest nagu
maal nii ka merel oli otsustavaks momendiks käsitsi-
võitlus, kus tarvitati samu relvi kui maalgi. Alles
1215. aastast alates on teateid laevadel tarvitusele
võetud kivipildumismasinatelt. Harilikult aga aeti
laev vastase laeva külje alla, hüpati vaenlase laevale ja
seal otsustas käsitsivõitlus laeva saatuse.

Mis eestlastel jäi puudu relvade mõttes, seda asen-
das meeste vahvus. Kronist Läti Hindrek, kes eestlaste
kohta alati ennem ütleb halva kui hea sõna, ei saa
ometi salata nende suurt vahvust ja nimetab vanu

eestlasi „uhketeks paganateks“. Merelahingutes olid
eestlased alati pealetungi alustajad.

Mõjuvaim relv vanade eestlaste merelahingutes oli
tulelaev või parv, millega püüti süüdata põlema
vaenlaste laevu.

Kui 1215. aastal sakslaste laevad Hiiumaa
lõunarannal asetsenud Uude sadamasse, oli järgmisel
hommikul nii palju eestlaste sõjalaevu kohal, et „meri
nende suure arvuga oli kaetud“. Sakslased jäid hä-
dasse. Eestlased vedasid sadamasuhu vanu paate, mis
olid täidetud kividega, ja lasksid need põhja, et sulgeda
võrastele laevadele sõiduteed.

Siis toodi kohale kolm tuleparve. Suurtele puu-
raamidele olid asetatud kuivad puud, mis olid määratud
sisse loomarasvaga ja tõrvaga ja hästi põlesid. Tule-
parved süüdati põlema ja aeti pealtpoolt tuult saks-
laste laevade keskele.

Sakslasi ähvardas tõsine ärapõlemise hädaoht,
kuid tuul pöördus äkki ja tuleparved muutusid saks-
lastele hädaohutuiks. Sakslased röömustasid, et neid
on aidanud kaasasoleva piiskopi palve. Tuleparvede
kasutamisest on teateid veel paljudel teistel juhtu-
mitel.

Vanade eestlaste merevael oli oma kindel lahingu-

Eesti vikingite lahing sakslastega Hiiumaa rannal a. 1215.

taktika. Laevad seati harilikult rindriviisse, mis võimaldas kõige paremini vaenlase rivi murda läbi, piirata sisse ja haarata ümber. Alati kasutati pealetungitaktikat. Lahing algas seega, et laevade viskekauguseni jõudes vaenlase laevadele visati suur hulk viskeodasid ja lasti nooli, kuna laevade üksteise juure jõudes mündi üle käsitsivõitlusele.

Sõjalaevastiku organisatsioon oli vanadel eestlastel suurepärase. Side oli hästi organiseeritud, nii et vaenlase ilmumisest saadi kohe teateid. Nagu 1215. a. Uue sadama lahingust selgub, pidi eestlaste sõjalaevastik kuski sõjasadamas olema sõiduvõimeline, et järgmisel hommikul peale sakslaste laevade saabumist Eesti sõjalaevastik võis juba olla kohal. Saaremaal Põide õigeusu kiriku lähedal on praegugi kungas, mida nimetatakse Tornimäeks. Siin seisid saarlaste alaline valvepost, valvates väikest väina, et mõni vaenlane ootamata ei saaks tulla kallale.

Merejõu loomine ja ülalpidamine lasus peaaesjaliselt saarlaste ja ka praeguse Läänemaa tolleaegsete elanikkude õlgadel. Kaugemal mandril elavad eestlased ei saanud võtta osa laevade ehitamisest, mille peale meistrid olid saarlased. See laevade meisterdamise osavus avaldub saarlastes veel praegugi, sest seal ehitavad suuri laevu mehed, kes ei ole saanud mingit eriharidust.

Saarlaste ja Läänemaa elanikkude vahel oli tihe side ja saarlastel oli Läänemaal oma organisatsioon. Seda tõendab asjaolu, et daanlased tegutsesid saarlaste vastu ka mandril, näiteks Lihulas.

Kui aga oli tarvis võtta ette ühiseid suuremaid operatsioone, siis kokkuleppel mandri ja saarlaste vanemate vahel tegutseti ühiselt. Nii tungis maavägi Riia peale maa poolt ja saarlaste merevägi mere kaudu.

Laevad olid ehitatud tammepuust, mida eriti palju kasvas Saaremaal. Muidugi kasutati materjalina ka teisi kodumaa puid, kuid tamm oli lugupeetavam ehitusmaterjal. Kuigi lahingutes tihti kaotati palju laevu, ehitati kiiresti asemele uued. 25 aasta jooksul, 1203. a. kuni 1227.—1228. aastani, tegid saarlased tervelt 20 sõjaoperatsiooni. Nendest on terve rida tehtud sõjalaevastikuga võõrastesse maadesse, Daani- maale, Riia alla jne.

Suurem eestlaste ühine operatsioon võeti ette 1211. a. Liivimaale, et sealset liivlaste pealikut Kaupot karistada röövkäigu pärast. Sakala üks vahvamatest vanematest, Lembit, tungis maaväega Liivimaale. Saarlaste merevägi purjetas Koivajõkke ja sealt edasi Toreidasse. See sõjakäik õnnestus hästi, kuid samal aastal ettevõetud uus sõjakäik Koivajõe kaldal asuva kantsi vastu lõppes õnnetult ja saarlased pidid jätma oma 300 laeva vaenlase kätte.

Operatsioon, mis rootslastele andis valusa õppetunni, leidis aset 1220. a. Rootsi kuningas Johann tungis oma sõjaväega Eestimaa, aetas siin oma sõjaväe Lihula kantsi ja pöördus ise tagasi Rootsimaa. Eestlaste merevägi, eesotsas saarlased, hakkas blokeerima kantsi. Dessant saadeti maale ja kants võeti ära. Järgmisel aastal piiras saarlaste merevägi kaks nä-

dalat Tallinnas kindlustunud daanlasi. Eestlaste dessant, mis piiras linna, lõi kõik daanlaste väljatungimiskatsed tagasi, kuid linna ei jõutud siiski vallutada.

Eesti mereväe löögijõuga pidid arvestama kõik ümberkaudsed rahvad. Daani kuningas Waldemar avaldas oma mereväele isegi instruksioonid, kuidas eestlastega tuleb võidelda. Instruksioonides rõhutati, et ei tohi lasta end petta eestlaste taktikalistest võtetest ja ei tohi minna neid põgenemisel ajama taga, vaid täies lahingurivis ettevaatlikult liikuda edasi. Tihti daanlased seda ei täitnud ja uhkuse järele tuli ikka langemine, sest eestlased meelitasid lõksu daanlaste laevad ja nende poolt maale saadetud dessandi.

Kuid sõjas õnn on tihti muutlik. Eestlaste merevägi parandas kiirelt kaotused, kuid läks ikka raske- maks end kaitsta mitmest küljest maale tungivate vaenlaste vastu. Veel 1222. a. hävitavad saarlased daanlaste lossi Saaremaal, järgmisel aastal võtab eestlaste merevägi ühes venelastega osa daanlaste piiramisest Tallinnas ja 1226. aastal teeb veel ühe sõjakäigu Rootsi. Kuid 1227. a. algavad viimsed võitlused oma vabaduse eest Saaremaal, selles eestlaste mereväe peatoetuspunktis.

Rasketes võitlustes jooksis rahvas verest kuivaks ja ka eestlaste sõjalaevastik, kuhu enam juure ei tulnud värsket jõudu, pidi lõppeks alistuma, et seitsesada aastat hiljem sündida uuesti moodsate teraslaevade näol.

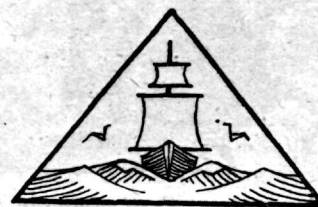
Rannaäärne eestlane on ikka jäänud oma südame ja hingeelu poolest meremeheks. Ka nüüd lähevad eestlased vallutama merd ja maid, küll mitte enam tapperi ja tulega, vaid oma töö ja oskusega.

Kui Saksa keiser Wilhelm 2. enne maailmasõda ütles: „Meie tulevik on merel“, siis mõtles ta teisiti riikide vallutamist sõjalise jõu ja vägivalla abil.

Ka meiegi ranna- ja saareelanik, kuigi ta südamega on kodumaa küljes, tunneb: „Minu tulevik on merel“... Meri toidab ja katab. Kuid meri annab ka tüsedat iseloomu ja tahet raskustega võitlemiseks.

Ikka rohkem koguneb neid laevu, millele tõmmatakse masti sini-must-valge lipp. See on uus merevägi, eestlaste uus jõud, mis liigub kõigil meredel, annab teenistust ja kannab kodumaale rikkust.

Vanade eestlaste mereväe pealetungivaim ei ole ka nüüd kadunud. Ta elab edasi, avaldub meie sõjalaevastikus ja paneb liikuma need rohkearvulised laevad, mis käivad kaugeil mail ja seisavad Eesti rahvamajanduse huvide teenistuses.

Kaasmalevlased — tähelepanu metsale!

Ärge hävitage, vaid kaitske looduse ilu.

Mets on meie kodumaa suurim loodusvara. Rahvamajandusliku tähtsuse kõrval on tal veel täita suur ülesanne looduses. Ta mõjutab ilmastiku olusid, reguleerib vete jooksu, looduslikud katastroofid, nagu näit. uputused, esinevad metsarikastes maakhtades väga harva. Igapäev peaks olema selge ka metsa strateegiline, hügieeniline ja esteetiline tähtsus. Tänu meie kodumaa maastiku metsarikkusele suudab meie väike sõjavägi panna vastu mitu korda tugevemale vaenlasele. Mets puhastab õhku, mis rikutakse inimeste poolt tekitatud suitsust ja tolmust, kuna viimaste osakesed on just patogeensete pisilaste kandjad. Mets elustab ja iustab muidu monotoonset maastikku. Vormide ja värvide vaheldus, rahu, mis leidub suuremates metsamassiivides, jahedus suvise kuumuse ajal, tuulekaitse jne., seda oleme kõik pannud tähele.

Aga see ei ole veel kõik. Tarvitseb teil vaid ilusal kevadpäeval viibida vaikselt mõnes metsasalus, siis olete üllatunud sellest tegevusest, mis sünnib looduses. Tuhanded helid ja hääliitsused, tuhanded toimingud, tuleb vaid süveneda neisse ja loodus on võitnud endale uue sõbra. Kas ei paku uhke põder ja sikk suurepäraselt esteetilist vaatepilti? Kevadist mõtuse laulu võrreldakse parima ooperiga ja seda ka õigusega.

Peab tunnustama, et nii riiklikust kui ka üksik-kodaniku seisukohast vaadatuna tuleb kõigi abinõudega püüda metsa hoida alal ja aidata kaasa tema pinna suurenemisele. Sellele seisukohale on tulnud seltskond kõigis kultuursetes riikides.

Meie kodanikkude hulgas valitseb siin aga täeline ükskõiksus ja hoolimatus. Igal sammul leiame inimeste poolt rikutud puik — siin on noorel puukesel latv murtud, seal teine kooritud. Meil ei peeta seda kuriteoks. Valitseb arvamine, et puud on ju lõpmatu palju ja et üks vähem või rohkem ei tähenda midagi. Isegi pargi- ja ilupuud ei ole kindlad, sest ka neid võib tabada sama saatus.

Aga veel palju rohkem patustatakse metsa vastu seega, et puudub temaga otstarbekohane ümberkäimine. Nii ei taha ega taha hulk kodanikke saada aru, et karjatamine metsale sünnitab kahju. Kurbusega peab konstateerima, et suurem osa meie kodumaa metsadest on karja poolt rikutud. Kari ei lase raieistikul oma alalise ladvakärpimise ja tallamise läbi noori puud üldse tärgata ja kui aastate jooksul on noor mets siiski suutnud end suruda läbi, siis tallab kari puude juured vigaseks; vigastuste kaudu tungivad seemned puu lihasse ja need omakorda valmistavad teed putukalle, kes puu lõplikult hävitavad.

Samuti püsib meie rahva hulgas veel orjaaegne arusaamine, et metsavargus pole vargus. Kahjuks nimetab meil maksev veneaegne nuhtlusseadus seda nurjatut tegu ka omavoliliseks raiumiseks, mille eest karistus on liig väike, ja avatleb nii mõnegi halvale teele. Aeg on juba saada aru sellest ja muutuda kultuuriliseks rahvaks.

Metsloomad on meie metsadest peaaegu kadunud, mis tuleb kirjutada just hävitava salaküttimise arvele. Üksikud põdrad ja kitsed, kel läks korda pääseda revolutsioonigaegsest hävingust, ei leia nüüdki rahu. Praegu loeme ajalehtedest juhtumeid, kus salaküti kuul tabanud nii mõnegi kodumaa metsade uhkuse. Kohutavaks hädahooksu meie jänele ja lindudele, isegi kitsedele, on hulkuvad koerad ja kassid. Kui palju laululinde üks kass võib suve jooksul hävitada, on otse kohutav!

Võimatu on vaikselt mööduda ka ühest väga tähtsast asjast. Nimelt puudub majapidamistes kokkuhoidlikkus puusaaduste tarvitamises. Puude tarvitamist

rahvaarvuga võrreldes seisab Eesti maade seas esimesel kohal. Metsameeste hoiatused pole asjatud — me tarvitame puusaadusi rohkem kui seda lubab metsade seisukord. Kui tahame edaspidi oma puusaadusi vedada välja (praegu moodustab puumaterjal $\frac{1}{2}$ kogu väljaveost) ja hoida alal oma välismaa puuturgu, siis ainult seeläbi, et vähendame oma kohalikku tarvitamist. Ja seda saab väga hästi. Surnud puud, millised praegu ostjate puudusel jäävad metsa müdanema, rahuldavad meie kodused küttenõuded suurepäraselt, samuti meie hiiglarabades leiduv turvas, mille aga võetakse parimat küttepuid, mida väga hästi võiks tarvitada tarbepuuna.

Võimatu on loetella kõiki neid väärsamme ja pa-tustusi meie metsanduses, mille peastüüdlasteks osutub inimene. Meie seltskonnas puudub arusaamine metsade tähtsusest ja oskud sellega ümberkäimises. Siin on süüdi metsanduse propaganda puudumine rahva hulgas. Kodanikud on ikka veel sel igivanal seisukohal, et metsa on küllalt ja siin pole vaja mingisugust kokkuhoidu.

Välismaal on asi teine. Seal toimub metsaadete propageerimine peale riiklikkude sellekohaste keskasutiste ja nende kohapealsete esindajate veel sama sihti taotlevate seltside kaudu. Maast-madalast kasvata-takse noor kodanik hoidma kokku mesasaadusi, pidama lugu metsast ja armastama teda. Meil puuduvad sää-rased „metsaseltsid“, kelle ülesanne on levitada laie-mas rahvahulgas metsanduslikke aateid. Arvestades metsade määratud tähtsust just meie kodumaal on vähe sellest, et seda levitavad vaid üksikud metsamehed. Ülemaaline organisatsioon, nagu kaitseliit, ei tohi siin jääda üksikõikseks. Tema ülesannetesse kuulub ka kodumaa majandusliku heakäekäigu ja loodusvarade kaitsmine.

Enne aga, kui kaaskodanikkude hulgas propagee-rida metsaadeteid, peavad kaitseliidu liikmed ise olema veendunud metsade tähtsuses ja selle hoidmise vaja-duses. Kes armastab oma kodumaad, see on ka kok-kuhoidlik kodumaa saaduste ja varade tarvitamises. Ainult kokkuhoidlik peremees jõuab edasi. Esialgu tuleb just selgitada oma liikmete hulgas seda täht-sust, mis on metsal, ja kasvatada oma liikmeid teda armastama ja temast lugu pidama. On vaja veidi as-jast huvitada ja iga arusaaja inimene oskab orientee-ruda selles.

Riigimetsade valitsuse eeskirja põhjal korraldavad kohapealsed metsaülemad kogu riigis koolilastele metsa-istutamise päevi, ühtlasi juhatades ja selgitades koha-pealseid metsakasvatustööd. Ei ole häbiks ka kaitseliitlastele, eriti naisliikmetele, võtta osa seesu-gusest päevast. Metsaistutamise päevad on välismaal sagedased. Neist võtavad osa sageli kogu küla, isegi väiksemate linnade elanikud. Meie kodumaal ei tohiks see puududa ja just kaitseliit olgu siin algatajaks. Samuti ei tohiks ta loobuda pakkumast oma abiand-vat kätt metsaloomade kaitsel. Siin võiks keskjuhatas rääkida läbi riigimetsade valitsusega, kuidas ja mis-suguste abinõudega seda teostada.

Lõppeks pöörduv palvega teie poole, kaasmalev-lased — olge metsaga kokkuhoidlikud, armastage teda ja hoolitsege ta eest. Kes armastab kodumaa loodust, s. o. ka metsa, see armastab ka kodumaad ja teab, mille eest ta võitleb. Metsa hävinemisega on seotud kogu meie riigi ja rahva tulevik, mets on sama tähtis nagu tu-li, vesi, valgus ja pöld. Tähtis ei ole metsa omanik, sest kaudselt on mets meie kõikide omandus. Huvituge vä-hegi metsast, et teie oskaksite hinnata tema tähtsust ja pidada lugu looduse ilust.

Karl Alberg.

Malevate spordiklubide esindajate ja spordipealike koosolek 14. mail.

Iga ühiskondlik organisatsioon heidab tegevusaasta lõppedes pilgu tagasi läinud aastal tehtud tööle, võtab kaalumisele, kuivõrra õiged olid aasta alul ülesseatud sihtjooned, missugune edu on saavutatud aastase tööga ja missugused puudused ilmnesis selle töö alal. Sellest kokkuvõttest ammutatakse uusi ideid, uusi õpiseid eelolevaks tööks. Niisuguse kokkuvõtte ja ülevaatliku pildi peab saama ka kaitseliit oma kõigil tegevusaladel.

Kaitseliidu organisatsioon on ülemaaline. Parema pildi ülemaalisest tegevusest ja sel alal ettetulnud puudustest saame siis, kui juhid tulevad kokku ja omavalhel arutavad läbi mitmekesised küsimused. Selle eesmärgiga olid ka malevate spordiklubide esindajad ja spordipealikud 14. mail peastaabi juure kutsutud kokku, et vahetada mõtteid aastase tegevuse üle spordi alal ja arutada läbi kavatsused eeloleva aasta tööks. Kokku oli koosolekul esitatud 13 malevat 23 esindajaga. Koosoleku juhatajaks valiti leitn. A. Treufeldt, sekretäriks hr. J. Linnas.

Koosolekul kannab 1928./29. a. tegevuse aruande ette peastaabi õppe-spordipealik major Balder, mis lühidalt järgmine: Kaitseliidu eesmärgiks kehalise kasvatusel alal on, et kõik kaitseliitlased, peamiselt noored, võrksid vaimliselt ja kehaliselt terveteks kodanikkudeks ja et kaitseliidu organisatsiooni kaudu spordiharrastamine ja arusaamine spordi tähtsusest leviks rahva laiematesse hulkadesse. Et kaitseliit jõuaks sellele eesmärgile ja sportlik tegevus rohkem areneks, on vaja esikätt töömehi, kes rühivad ees ja teisi tõmbavad järel. Kui meil suuremates linnades on veteraane, kes spordielu aastat 15—20 tagasi töid liikumise ja praegugi juhivad sportlikku tegevust, siis puuduvad vähemates linnades ja alevites need vanemad jõud. On üldse puudus juhtidest. Nende, kel selleks on kogemusi, leidmine ja töölerakendamine on üheks tähtsamaks ülesandeks. Meie sportlastele juhina tegutsemiseks tõuke, oskuse ja julguse andmiseks olid korraldatud peastaabi poolt talispordikursused, millest võttis osa 35 sporditegelast. Peale selle oli malevais oma jõududega ja kehakultuuri sihtkapitali kaasabil korraldatud kursusi, millest võttis osa 1450 kaitseliitlast.

Teiseks on vaja anda kaitseliitlastele ja asjast huvitatuile võimalus sportimiseks. Siin on vajalised spordiväljad, võimlad, spordivahendid. Spordiväljadest suuremad, mis kaitseliit koos teiste organisatsioonidega ehitab, on Viljandis, Paides ja Petseris. Peale selle on ehitatud ja ehitusel väiksemaid spordivälju, milleks põllutöministeerium annud lahkesti maa-alasid. Raskesti on võimlatega, mis nõuavad suuri rahalisi kulusid. Käesoleval aastal saab moodsa võimla Tallinna malev. Peame püüdma selle poole, et igal aastal suurematesse linnadesse üks võimla ehitataks. Spordivahenditega on malevlased enam-vähem varustatud, nendest teravat puudust ei tunta. Puudus on suuskadest, mida möödunud aastal muretseti juure 445 paari, kuid neid on malevad ja paljud kaitseliitlased ise oma

raha eest ostnud ja nõnda kasvab suuskade arv hoogsalt.

Milliseid tagajärgi oleme saavutanud? Sportlaste arv aasta jooksul on kasvanud 870 võrra. Üldse on kaitseliidus 3240 sportlast, 11,9% kaitseliitlaste üldarvust, neist on 918 spordiseltside liikmeid. Korraldatud võistluste arv on kasvanud 2,5 kordseks, võistlustest osavõtjate arv 2,6 kordseks. 1927./28. a. oli 163 võistlust 2463 osavõtjate üldarvuga; 1928./29. a. oli 416 võistlust 6547 võistlaja osavõtul. Võistlustel pole küll saavutatud palju uusi rekorde, kuid märksa on tõusnud võistluste saavutiste keskmine tasapind.

Järgnevad malevate aruanded, kus kriipsutatakse alla üldist edu ja huvi tõusu. Suurt tõuget annavad kursused, võistlused ja ajakirjanduse heatahtlik suhtumine sportlikku ellu, selleks võistluste ja spordiala liikumise kohta tuues pikki artikleid. Esirinnas spordi poolest liiguvad Pärnu ja Narva malevad. Ka maal alevikkudes ja küladest tuntuks huvi spordi vastu ja edeneb sportlik liikumine, ehkki visalt.

1929./1930. a. tegevuse kava kannab ette peastaabi spordipealik leitn. Sepp. Mai- ja juunikuus on sportlik tegevus malevais koondunud kaitseliidupäeva eelvõistluste harjutamisele. Juunikuus enne kaitseliidupäeva on nähtud ette tähesõit jalgratastel Paide. 2. juunil on kaitseväe, kaitseliidu, politsei ja piirivalve vaheline teatejooks Tallinnas, juulis sportlik tegevus kaitseliidu laagrites ja jalgrattaretked ning jalgratastel „saadikute“ saatmine naaberriikidesse laagritesse. Juuli lõpul ja augusti alul korraldatakse peastaabi poolt suvispordikursused Aegviidus. Läbi suve on malevais kehakultuuri sihtkapitali kaasabil sportlikud harjutused ja kursused.

Sügisel on malevail kavatsus korraldada allüksustes spordipäevad-võistlused ja ringkondade vahelised võistlused. Septembris, kui suvine tegevus lõpeb, korraldavad malevad suvise hooaja lõppaktused.

Talvel tahetakse panna veel rohkem rõhku suusaspordile ja elustada raskejõustiku tegevust. See on kokkuvõetuna tegevuskava, mis ei too esile suuremaid mõttevahetusi.

Spordi keskkubi juhatusse valitakse 1929./1930. aastaks esimeheks major Balder (põhikirja alusel), liikmeiks hr. Kauba Tallinna malevast, kapt. Lepp Narva malevast, leitn. Treufeldt Tartumaa malevast ja hr. Neulandt Valga malevast; kandidaatideks: hr. Soovik Pärnu malevast, hr. Saulmann Tallinna malevast ja hr. Sork Harju malevast.

Pikemaid läbirääkimisi tekitab veel spordi eriliitide liikmeks astumise küsimus, mis võimaldaks malevail ja malevate allüksustel võtta osa avalikust sportlikust elust. Takistuseks on siin kaitseliidu spordiklubide juriidilise isiku õiguste puudus, mis nõutakse spordi eriliitide põhikirja järele liikmeks astumisel. See küsimus on olnud alati päevakorral, ka seekord ei leitud lahendust. Asjalik ja töökas koosolek lõppis kell 15.00.

A. B.

Roofsi kuninga külaskäigu ja kaitseliidupäeva puful ilmub

26. juuniks s. a.

„Kaitse Kodu!“ erinumber

ligi 200 lefekuüljelises kaustas suurendatud eksemplaride arvul. Viimase asjaolu peale juhime v. a. kuulutajate lahket tähelepanu.

Kuude

Maila Talvio romaan

Soome vabadussõjast. Soome keelest tõlk L. K. (Järg 20)

Kõigi olevuste abitus ajas teda ühteaegu nutule ja marru. Ta kätes lõikas ja põles, nagu oleks ta nende ümber põiminud kõie, mis lõikas sügavasti lihha. Pea arvas ta oma kätega sasi-vat linakarva blond juukseid, pea piitsutas ta üht selga. Igatahes ei mõelnud ta enam sellele — end heita koske. Oli olemas midagi, millele ta soovis elada, ta ei teadnud ainult öieti, mis see oli, — kas selleks, et jälle näha oma ema; kas selleks, et tohib peksta seda häbistajat, või järgida oma isale? Ta seisis, krampplikult käsi-puust kinni hoides, sillal ja turtsus arusaama-tuid sõnu:

„Ei isa... pime juhus... pime juhus! Ja see armetu olevus, see inimene palub... käo-poeg on inimene... maakera pöörleb... pime juhus paneb teda pöörlema... kord kustub ta.“

Kuid, mis sündis nüüd — kes, kuradi pä-ralt, kõndis talle järele? Kas see irvitab? Ei tea, kas see seal juba kaua on hiilinud talle jä-rele? Olli sattus seevõrra marru, et ta alul ei teadnud, kas ta sellele mehele peab lööma näkku või... Ta häbenes. See oli ju Eino-Ilmari. Ta oli päris pöörane.

Nad vahetasid mõne vähese sõna. Eino-Ilmari rahu ja ükskõiksus võisid tõepoolest te-ha inimese hulluks. Kuid ta kallimeelsus oli liigutav. Olli oli sel hetkel kallimeelsusele vä-ga vastuvõtlik. Ta janunes kaastundmuse järele. Ta sai teada, et Riikka ja Milja on jõudnud pä-rale. Nad olid sõitnud siit mööda, ja kuna Olli ei olnud kodus, tuli neile kohe meele, et nad sil-lal olid näinud ühe mehe, kes väga hästi võis olla nende Olli. Eino-Ilmarile oli tehtud üles-andeks tulla siia ja otsida pagejat. Kiritöö, Jumal teab, kuidas selle küll nüüd saab valmis. Kahe päeva pärast tuli see anda ära. „Sõnn“ jah, jälle uus „Sõnn“ oli väljas „poksi“ luura-mas. Neid hoiti kindlasti valve all, jumal teab, mis oli tulemas. Ja Hamlet deklameeris jälle juba taas. Oli võimatu teda sundida lõpeta-ma... Jah, kuulujutt oli ikka õige küll: läbi-otsimisi oli toimetatud teatud Kankaa taludes — Someris aga mitte. Eino-Ilmari ei mõelnud sellele, et ta just selle viimase ütelsega haa-vab nii tundlikku Ollit. Ta nägi, kuidas Olli hingamine muutus ägedamaks, kuigi poiss mil-legagi ei väljendanud oma südamepiina. Kas ei valmistanud kõik talle piina, kas ei kannata-

nud ta kõige all? Eino-Ilmari tõstis pea ja nä-gi äkki, et pilved valgusid laiali, nagu oleks mingi kate tõmmatud kõrvale, ja suured, säde-levad tähed ilmusid nähtavale. Oli, nagu olek-sid langenud köidikud. Eino-Ilmari hingas sü-gavasti ja ei mõelnud hetkeks millelegi muule kui tähtedele. Ühtlasi kuulis ta Olli hingamist, mis sel hetkel oli nii vali nagu loomal.

„Ilm muutub selgeks,“ ütles Eino-Ilmari. „Noh, kas sa siis ei näe: ilm muutub selgeks!“

„Rumalus,“ purskas Olli.

„Riikka tõi hulga asju kaasa,“ algas Eino-Ilmari uuesti. „Saia, verikäkke, pannkooke...“

„Käi põrgu ning jäta mind rahule, ma ei tule koju, olgu tal kaasas või linnupiim. Jäta mu käed rahule või ma viskan su värvija ka-tusele... mis oled sina ka minu kätes! Nad on küll inetud, kuid nendes on jõudu. Vaata... vaata, et minema saad. Sina oled minu lell. Kui sa oleksid minu ema vend, siis paiskaksin su uperkuuti koske. Maailm oleks ühe papi võrra vaesem. Ta pääseks ühest valelikust. Mina ei ole purjus, kuid ma ei salli seda, et mulle joostakse järele. Kas mina sööstan oota-mata sinu kukile ja haaran sust kinni, kui si-na kirikupuisteel luurad valget peakatet? Ära usu, et mina seda ei tea. Sa arvad vist, et võid mind avatleda verikäkkidega. Ühele inimesele olen nii vihane, et tahaksin temast teha verikäkke... ja seda ma ka teen. Ja paiskan ta alla koske. Ja kui sinu jumal sellele vahele astub, siis muutun kõvaks ka tema vastu, vas-tutagu siis tema, mida tegin, miks pean end nõnda... häbenema... Jätan sind puutumata, kui lased mind nüüd minna heaga ja ei sega end minu asjadesse.“

Nad sattusid aegamööda keset tänavat kä-sitsi võitlusse. Noor onu võttis lahkesti oma poolvenna poja käe alt kinni, kuid poiss tõukas ta vihase eemale. Ühtki inimest polnud näha, värvija maja asus siinpool tänavat täielises pi-meduses. Ainult kosk oli ärkvel ja tähed sä-rasid.

„No hüva, ela siis hästi,“ ütles Eino-Ilmari ja vabastas oma käerandme vennapoja tuge-vast pigistusest. „Rumalus pahandab mind... aga tarkust pole igamehele antud.“

Olli ei kuulnud seda enam. Ta vaarus edasi mööda Ranna tänavat, värvija pikast,

punasest hoonest mööda, tal tundus ninas mingi ebamäärane vastik häis ja ta mõtles, et igal juhul on kõige parem sukelduda kose keerisesse. Häbi pole võimalik kasta värvikatlasse nagu vana kuube. Häbi jääb häbiks, samuti nagu ema jääb emaks, kuigi tast südames kümme korda lahti ütled ja otsustad teda mitte enam tunda ega ära tunda, temast, — kui ta praegu seisaks su ees, — minna mööda kui võõras: seda ei suuda teha olematuks, et see oli tema, kes õhtul astus sinu süngi juure, vajutas oma põse su padjale ja andis sulle oma käega mõne magusa suupiste une ooteks; et see oli tema, kes kord kevadel oli võtnud Olli sülle, tal raudnaela oli tõmmanud jalast, ta kannud koju ja pesenud ta haava, kuigi see oli talle nii raske, et ta vaevalt suutis hoiduda minestamast. Ta ei võinud näha verd, tal oli vere eest säärane hirm, et juuksed tal peas tõusid püsti nagu teravad kuluheinad... päris valge näost ja kogu kehast värisedes istus ta paigal, kui haav viimaks oli seotud. Ja kestis kaua, kuni ta jälle suutis minna põlluveerule lehmalauda taga, kus see õnnetus oli juhtunud... Aga see kõik ei aita enam midagi ja sel pole enam mingit tähtsust. Samad käed on seepeale silitanud teisi päid kui oma laste omi. Oleks ikkagi olnud kõige parem, kui see raudora oleks jäänud püsima jalga, ta oleks toonud rooste jalga ja võib-olla kogu kehha, ning siis oleks tulnud kiire lõpp... Kuid nüüd kannab ta midagi südames, mis on pahem kui rooste ja raudorad. Seal asub häbi. Seal asub vihkamine. Seal asub vastikusetunne. Seal asub igatsus. Seal asub torkav valu. Seal asub põrgutuli. Seal asub üksildus. Seal asub igatsus haarda kinni ühest soojast käest, tunda sealjuures tuttavate sõrmuste puudutamist, igatsus ühe nii omase häälekõla järele, mis lausub sadandet korda: „See on kihlasõrmus... see on laulatussõrmus... see on vanaisa ja vanaema kink ema leeripäevaks: see kivi? See on rubiin. Selle kinkisid onud, ema vennad... see on teemant... mille...“ Neetud sõrmus, neetud käsi, neetud igatsus. Lund, lund!

Poiss kummardus äkki ja võttis maast lund. Ta surus selle vastu nagu, huuli, silmi, puhkes nutma ja jäi liikumatult paigale seisma. Eino-Ilmari võttis tal nüüd ikkagi käe alt kinni ja võis teda juhtida, kuhu aga soovis. Ollile ei valmistanud see valu, et teine talle oli järginud, igasugune tahe ja igasugune tahtejõud oli tal läinud kaotsi, ta ei mõtelnud enam ei endale ega emale. Kosk võis kõnelda ja see ütles ju kõik. Unustust! ütles see ja väsimus valdas täiesti jõuetu poisi. Eino-Ilmari juhtis teda, lumi sulas Olli kätes ja voolas üle ta näo. Eino-Ilmari vahtis edasi astudes aineti üles. Viimaks tõstis ka Olli palge ülespoole ja nägi säravaid tähti. Kohe mähkis tähtedega kaetud

taevavõlvi sügav rahu endasse ta hinge, nagu mähitakse suure, valgesse linna palavikust hõõguvat keha.

Eino-Ilmari deklameeris laulu tähtedest ja hakkas sellest rääkima. Olli oli oma mõtetega mujal ja katkestas teda äkki:

„Kas mäletad veel meie noort kagu... rumal, pime, armetu oli ta... Olen kindel, et inimene pole ka midagi paremat. Harvas sulle kuues, ketasümmarguste silmadega istus ta kividel... Kas mäletad... ja laskis toita end väikesest lepalinnust. Tundidekaupa istus ta seal... Sama inetu on inimene. Tuli orav... nakerdas käbi. Käopöög ei lennanud ära. Kas mäletad, milline hirm oli meil noore káo pärast? See oleks oravale olnud suurepäraseks saagiks. Aga see lolpea läks mööda. Juhus... muud midagi. Mis suhtes on inimene targem... või rohkem kindlustatud... või rohkem hoitud... või rohkem eesõigustatud? Inimesel ei ole isegi sulerüüdi, kui ta seda endale ei laena... Kuid papp ütleb jumalast: Jumal juhtis seda nii, et orav läks mööda... Jumal kaitses rumalat kagu — hahhahhah!“

Eino-Ilmari astus edasi pilku lakkamatult juhtides ülespoole. Ka tema naeris tasa, kuigi sootuks teisel viisil kui Olli.

„Jah, seda ta tegi, ta kaitses ja juhtis!“

„Ja kattis meid ning andis lambavilla lapsukesele kuueks — hahhahhah!“

Eino-Ilmari rändas vaikides edasi. Ollil oli nii külm, et ta hääle värises ja Eino-Ilmari seepärast oma samme kiirendas. Äkki jäi Olli seisma, pani käe oma sõbra õlale ja ütles:

„Aga mina ei kannata seda, et mind pilgatakse...“

„Ära lobise rumalusi,“ ütles Eino-Ilmari.

„Kui te hakkate kõnelema minu olukorral... Somerist ja jumal teab millest, siis lähen ma...“

Eino-Ilmari huulil mängles naljatav sõna, kuid ta unustas selle ja ütles põnevalt:

„Seal on terve kari „Sõnne“... vaata ainult seal, kas sa ei näe? Mis seal küll lahti peaks olema?“

Samuti nagu purjus inimene mõnikord äkki kaimeneb, leidis Olli silmapilk tee tagasi tõelikkusse.

„Ärgem mingem koju,“ sosistas ta ja jäi seisma.

Kuid oli juba liig hilja. Politseinikud olid neid juba silmanud. Nad seisid „poksi“ ukse ees ja ootasid. Eino-Ilmari hakkas vilistama ja astus muretu ilmega nende poole. Olli järgis talle taarudes ja kõneles ebaloomulikult valju häälega ühe matemaatika-ülesande üle, mida ta, pagan võtaks selle! kuidagi ei suutnud mõista. Mõlemal pool ust seisid sandarmid ja üks politseinik kõndis nende vahel edasi-tagasi,

polnud kerge pääseda läbi. Või oli neil kavatsuses asuda kohe tööle?

Eino-Ilmaril käis külm judin üle selja, kui ta neist mööda lipsas. Oli liikmed värisesid samuti palavlikult, mõlemas kees viha. Eino-Ilmari võttis aga kogu asja kohe jälle lõbusast küljest, kuna Olli süngest pimedast trepist astus üles.

Väikeses eestois sattusid nad kõigile neile tuntud kodunt saadetud kimpudele ja kompsudele, korvidele, mis nii mõnegi korra nende jaoks olid täidetud toiduainetega, püttidele, milledest oli asunud pea või, pea soolatud kala, pea seened, kottidele, milledest kuivik-leiva ääred vahtisid välja, saanipõlledele ja hobusevaipadele, mis lahutamatult kuulusid ühte Tuuna regede ja lakkadega, kus nad rippusid õrrel. Esitoas asus ka ajutiselt raamile korraldatud magamisase. Sõsarad Milja ja Aliina olid läinud välja, poisid asusid kõik oma tubades.

Köögilaua ääres istus Riikka Tuuna ja ootas — kas oli ta haige ja ei suutnud end liigutada või miks ei tulnud ta siis neile vastu? Ta tõusis püsti alles siis, kui Olli astus tuppa. „Tervisi kodunt. Noh, kuidas läheb?“

„Väga hästi,“ ütles Olli innukalt ja juhtis pilgu kohe lauale.

Seal lamas terve küpsiste mägi, suur võipütt, suitsetatud lambajalg ja maiustusi paber-kottides. Kõigest sellest oli rikkalikult söödud. Kogu ruum oli täidetud soojuse ja toidulõhnaga, mis tuletas meele jõule. Nälgaselt asus Olli sööma. Riikka Tuuna sundis end tegema lahket nägu. Oma silmade välkumist ei suutnud ta aga pehmedada. Ta hoidus pimedas, nagu kardaks ta, et ta pilkude tuli võiks avaldada ta mõtteid. Polnud raske selles toas leida nurki, mis asusid hämaruses, sest lael rippuv õlilamp ei kuulunud kõige valgemate hulka.

„Noh, sööge nüüd. Te olete muidugi juba tunnud nälga.“

„Ah, tühja kah!“ ütles Eino-Ilmari.

Olli sõi, nagu oleks tal hirm, et toit võiks äkki kaduda ta näppude vahelt.

„Jah, ja Paranta peremees on surnud,“ ütles Riikka.

„Seda küll,“ vastas Eino-Ilmari.

„Ja koguduse pärja paelad varastati ära hauakünkalt.“

„Kes see ometi võis olla?“

Nõnda venis jutuajamine tüki aega ühe-tooniliselt edasi. Siis ütles Eino-Ilmari:

„Kas nad ehk siin sees käisid ... need, kes seal ukse ees seisid?“

Riikka Tuuna silmis pääsis tuli lõkkele.

„Küllap nad ikka käisid küll.“

Olli peatus söömisel ja pomises midagi täie suuga.

„Ja küsisid vist meid? Kas kõnelesid nad ka areteerimisest? See on kõik selle „Lehma“ tegu.“

„Miks ei öelnud sa seda meile kohe, tädi?“ ütles Olli. „Siis oleks ehk veel olnud võimalik pista punuma.“

„Ah, tühja kah,“ vastas Riikka mõteldes viimastele sõnadele. „Korraldagu nad peale ülekuulamisi, mis sest?“

„Minul pole lusti istuda nende vanglates, mina kaon kas või läbi korstna, kui seda peaks olema vaja.“

Olli kummardas pea laelambi alla ja näis oma pilkudega kaaluvat läbi ahju põgenemise võimalusi. Äkki võttis ta laualt tüki leiba ja toppis selle oma tasku. Seepeale läks ta „poksi“ sisemistesse ruumidesse, kus poisid juba magasid pleekinud omakoetud vaipade all, ja lükkas akna eesriide pisut tagasi. Tänaval polnud näha midagi. Rameeni tänava nurgal hei-

Nõudke ainult

A. BRANDMANN'I

**tehase kakaod, missugune
alati saadaval värskena ja
heamaitselisena.**

tis üksik latern oma valguse lumisele maapinnale. Hoovist hakkasid kostma hääled. Oleks ometigi pagana hull, kui ta peaks istuma nende vanglas. Kiiresti heitis ta veel kord ühe pilgu oma määrdunud ja äranäkitud töölauale, sellel asuvatele vihkude ja raamatute virnadele, Hamleti püstiseisvale juuksele ja linnutaolisele kaelale, mis selgesti erines pleekimata padjast. Ta mõtles matemaatika ülesandeile, missugused ta homme pidi mõistma lahendada. Siis kustutas ta lambi ja rebis nii järsult eesriide kallal, et kõik lossid ja tornid hakkasid kõikuma.

Vaid see kord oma õigust saab,

Kes ise seda hangib.

Oleks ometigi kuradi hull, kui ta peaks istuma nende vanglas.

Eino-Ilmari seisis ikka alles süües köögilaua ääres ja Riikka vestles temaga end ahju juures soojendades. Aga mõlemate südamed põksusid ja mõlemate kõrvad kuulutasid hoovist kostvaid hääli. Mõlemad teadsid, mis oli lähenemas, kuid mitte seda, mis pidi sündima.

„Aliina on selles asjas süüdi,“ sosistas Eino-Ilmari nüüd juba vähemalt kolmandat korda.

Riikka käsivarred muutusid kummaliselt kangeteks, kui ta ütles:

„Ei, seda ta ei ole.“

„Seda sina ei tea,“ hüüdis ta noor poolvend ägedalt, „kogu talve on ta mehkeldanud politseinikkude ja sõduritega, ning lõpuks... ta on meid otse üles annud...“

Riikka astus kiiresti laua ääre, vaatas armastatud väikesele vennale nagu abipaluvalt otsa ning ütles tasa:

„Kas ka sina... sina, kes sa tahad saada vaimulikuks, ... ei ole arvamises..., et alati peab ütleva tõtt... isegi siis, kui see peaks maksma elu... kas jah?“

Eino-Ilmari vastas hajameelselt ja pisut hämmastunult:

„Seda küll, aga miks küsid sa nii?“

Riikka tahtis parajasti hakata jutustama, kuidas nad kodus kõik olid arvanud pääseda läbiotsimistest valede abil ning kuidas tema sellesse on suhtunud, kui trepil kuuldus sammude kära. Eino-Ilmari sööstis püsti. Kas pean kargama läbi akna, sähvas tal mõte peast läbi. Kas pean haarama pihku pussi? Või peaksin ehk tegema nii, nagu oleksin purjus? Ta mõtles Aarne Laurela'le, kes istus novembrist peale Krestii vanglas. Nad olid koos Laurela'ga võtnud ilulugemise tunde. Kevadel oli Laurela saanud üliõpilaseks. Ta nägi oma vaimusilma ees magister Saukko kuju — temast ei teatud, kas ta oli veel elus või oli ta surnud. Kõneldi Pähkinälinna (šlüsselburgi) kindlusest ja Siberist. Ta naine teenis endale leivaküpsetamisega enda ja oma laste ülalpidamise. Ka Aune harv juus kerkis ta silmade ette. Raskesti toetus ta vas-

tu lauda. Samal hetkel, kui sandarmid ilmusid ukselävele, kõlas toas aknaruudu klirin. Oli möödapääsmatu, et seda häält kuuldi. Üks politseinik ruttas otseteed sinna. Sertingeesriided, mis jagasid saali mitmesse ossa, lehvisid tõmbetuules, mis oli tekkinud ruudu katkimine-misel. Poisid, kes parajasti olid jäänud magama, tõstsid pilkases pimeduses uniselt oma pead. Mõned asjad kukkusid suure käraga laualt põrandale.

„Üks saadan on pistnud plehku läbi akna!“ karjus politseinik ja katsus ühtlasi asja selgitada Vene keeles.

(Järgneb.)

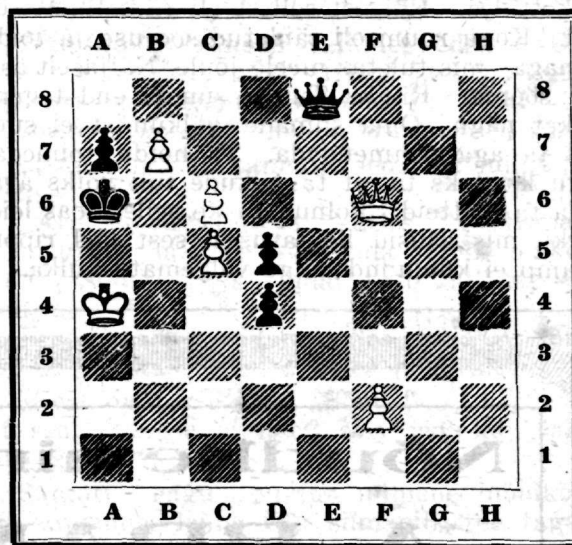

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 82.

Kokku seadnud Evald Karp (Tallinnas).

Mustad.

Valged.

Valged: Ka4, Lf6, Eb7, c5, c6, ja f2.

Mustad: Ka6, Le8, Ea7, d4 ja d5.

Valged algavad ja annavad matt ka h e sammuga.

Dr. A. Kraemeri ülesande nr. 79 lahendus.

1. Ka3 — a2, Rd3 — c1 + ehk — b4 +,
2. Ka2 — b2, R — d3 +,
3. Kb2 — a3 ja
4. R annab matt.

Õiged lahendused saatsid: E. Karp ja prof. Th. Lemba (Tallinnast), J. Kalmus (Vändrast), apteeker K. Pärt (Valgast).

VII EESTI :-: NÄITUS-MESS :-:

Tallinnas 24. aug. — 2. sept.

24 LAIAULATUSLIKKU OSAKONDA

põllumajanduse, kaubandu-
:- se ja tööstuse alalt :-
kodu- ja välismaa väljapanekuile.

7 ERINÄITUST

ühes võistlustega kodumaa saadustele.

Eriti tähtis põllumajandusele:

- 1) IV ülemaaline eksportvõi erinäitus.
- 2) Sulgloomade ja nende eksp. saaduste erinäitus.
- 3) Kodukäsitöö erinäitus.
- 4) OSAKONNAD: Põllutöö, piimasaaduse ja aian-
duse masinad ja riistad. Põllu- ja aiasaadused.
Loomad, linnud jne. jne.

AUHINDADEKS ERINÄITUSTEL: Väärtuslikud diplomid ja aurahad.
Rahalisi auhindu üle 500 000 sendi. Väärtuslikud ränd-
auhinnad eksportvõi ja sulgloomade osakondades.

TÄHELEPANU: VII Eesti Näitus-Mess on tänavu ainukeseks üle-
maaliseks suurnäituseks, kust ei tohi puududa ükski eda-
sipüüdja põllumees, piimatalitis või põllumajanduslik töös-
tus oma saadustega.

Näitus-Mess on parimaks sisseostu- ja tutvumiskohaks
tarviliste kaupade, masinate, veoabinõude jne. alal.

Nõudke ligemaid teateid N.-Messi esindajailt või kesk-
kohast.

Büroo: V. Viru uul. 12, Tallinn.

Eesti Kommerts Pank

Peapank: Tallinn, Suur Karja 7

Osakonnad: Tartu, Viljandi, Pärnu, Valga, Petseri, Narva ja Haapsalu

Peapangal oma telefoni keskjaam väljakutsega „Kommertsbank“

Peale selle otsetõendus panga juhatusega telef. 9-89, 1-57, 22-09.

Telegraafiaadress „Kompa“.

Sissemakstud põhikapitali Kr.1.400.000.—.

Võtab raha hoiale

Annab laene

vekslite, obligatsioonide ja mitmesuguste väärtuste kindlustusel.

Ostab ja müüb

välisraha ja -tšehke, Eesti hüpotecigipanga pantlehti, Eesti 1927. a. välislaenu pabereid.

Saadab raha

teistesse linnadesse kodu- ja välismaal.

Toimetab kõikisugu pangaoperatsioone.

Korrespondendid

kõigis kodumaa linnades, alevites ja tähtsamates välismaa linnades.

Kiire pangatalitus.

PANGA JUHATUS.

ÜHISTEGELINE KESKPANK

EESTI RAHVAPANK

Asutatud 1920.

Tallinnas, S. Karja t. 19, oma majas.

Kõnetraadid 2-02, 24-13 ja 28-28.

Võtab hoisummasid tähtajalisele ja jooksvale arvele ja maksab ajakohaseid hoiuprotsente.

Võtab liikmeks kõiki ühistegelisi asutusi, kogukondlikke omavalitsusi ja riiklikke iseseisvaid ettevõtteid ja annab nendele laene.

Korraldab riiklikkude laenude andmist asunikkudele ja kalameestele.

Toimetab raha saatmist ja sissenõudmist kõikides Eesti linnades ja alevites korrespondentide-ühispankade kaudu.

Eesti Rahvapanga liikmeks oli 1. jaanuaril 1929. a. 257 ühistegelise asutust ja kogukonna omavalitsust.

Arveteseis 1. jaanuaril 1929. a. oli Kr. 4.998.323.10.

JUHATUS.